

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE KOJA TEGEMISKODA TEGEMISKODA

Nr. 2

September 1937

I aastakäik

SISU:

H. Maandi: Väljavaateid tulevikku. — A. Vaigo: Uue tööhooaja algul. — G. Abel: Maakorraldus käigu käsikäes väikemaapidamiste suurendamisega. — G. Taalmann: Maatööliskond ja haridus. — J. Jämsö: Poolakate puhul. — A. Vaigo: Põllutööliste kindlustamine tööõnnetuste vastu. — Koja tegevusest. — Viljapuukoolid kontrolli alla. — Maatööliste ja väikemaapidajate elust. — Ringvaade. — Välismailt. — Nõuande nurk.

Põllupidajate Ühispank

on senisest asukohast Estonia pst. 27

üle viidud

Väike Karja 7, kõnetr. 455-68

OSAKOND:

Keila, Kirikuplats 6

Telefon 75

Pank võtab raha hoiule ajakohase protsendiga, annab laene maa- ja linna-kinnisvarade obligatsioonide kindlustusel ja käendajate vastutusel, diskonteerib vekslid ning toimetab kõiki muid pangatalitusi

VÄLJAVAATEID TULEVIKKU

Kirjutanud Koja esimees H. Maandi.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja eesmärgiks Koja seaduse kohaselt on maatulundusliku töö edendamine ja maatöölise ning väikemaapidajate kultuuriliste ja aineliste huvide esindamine solidaarses koostöös teiste kutsetega.

Mainitud eesmärki on Koda ka ligemale aastase tegevuse jooksul taotlenud ja teeb seda tulevikuski. Rida algatusi, mis Kojas üles tõstetud, on saanud teoks. Kuid teha on aga veel äärmiselt palju.

Maatöölised ja väikemaapidajad moodustavad suure osa meie maaühiskonnast. Kas on aga selle ühiskondliku kihistuse kultuurilised, sotsiaalsed ja ainelised küsimused seni leidnud korraldamist nõuetaval määral? — Kindlasti ei. Sest liig palju vaesust ja viletsust on veel selle rahvaklassi hulgas, mis pärast kuidagi ei saa kõnelda selle suure rahvastiku-osa olundi märgatavast parandamisest, olgu see siis kultuurilisel, majanduslikul või sotsiaalsel alal.

Allakirjutanul oli käesoleval suvel võimalus tutvuda Rootsi maatöölise ja väikemaapidajate töötingimustega, nende majapidamistega ja eluoluga. Erinevus meie ja Rootsis nähtu vahel on määratu suur, isegi nii suur, et sealsete maatöölise ja väikemaapidajate elutingimused näivad meile kauge tuleviku eesmärgina. Sest säärase olukorra loomine, mis oleks võrreldav Rootsiaga, nõuab meilt veel palju vaeva ja võitlust. Ainult sügava demokraatia rüpes juurdunud rahva organiseerimisvabadus ja vaba endaalgatus on loonud Rootsi maarahvale sellise olukorra ja kandnud säärast tõhusat vilja, mida võib näha kõikjal.

Aga kuigi Rootsi maarahva kultuurised, sotsiaalsed ja ainelised olud on kaugel ees meist, ometi ei peaks ka meil olema ülesaamatuid takistusi sellise olukorra loomiseks.

Seades eesmärgiks Rootsi maarahva elutingimisi, näeme, millised suured üles-

anded on siin täita ka meie riiklikudel organitel ja millist suurt võitlust tuleb pidada ja vaeva näha ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Kojal. Viimane ei ole aga otsustaja küsimuste lahendamisel. Tal on ainult algatamise ja teatud määral ka kaasaráäkimise õigus. Otsused tehakse väljaspool Koda. Ja kuivõrd heatahtlikult suhtutakse seal Koja alla kuuluva maarahva elujärje edasiviimisele, sellest oleneb ka selle rahvaklassi elutingimuste paranemine või vähjakäik. Maatöölisel ja väikemaapidajatel on vähe eestkostjaid. See suurearvuline rahvaklass ei pääse praegusel ajajärgul ka ise kuigi tõhusal määral avaldama oma muresid ja hädasid. Olles päev-päeva kõrval kinni igapäevase leiva teenimisega ei jätku tal selleks aegagi. Siia selt-sib veel teisigi takistusi, nagu seda mõni päev tagasi juhtus ühe Koja liikmega, keda tööandja vallandas töölt põhjusel, et tööline kuulus Koja koosseisu ja võttis Koja esindajana tööinspektori kutsel osa põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadusega loodud õnnetuspensionide komisjonist.

Meie riiklik ja ühiskondlik elu areneb praegu erakorralistes raamides. Elame ülemineku-ajajärgus. Sellele peab järgnema normaalne ajajärk. Viimane aga eeldab, et sel suurel maarahva-perel, keda hõlmab Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda, oleks senisest rohkemal määral oma kutsealal võimalusi ühineamiseks ja rohkemal määral olla kaasotustajaks. Kui see peaks teostuma, siis on ka Kojal avaramad võimalused oma laiaulatusliku programmi teostamisel.

KOJA TEATAJA

järgmine number ilmub oktoobrikuu viimasel nädalal. Tellimised palume ära saata hiljemalt 20. oktoobriks, et ei tuleks viivitusi lehe väljasaatmisel.

Uue tööhooaja algul

Jälle on saabunud sügis. Veel mõni nädal kibedat pingutust, siis on papi- ja kaupade kogutud tänavune saak. Rahuldustundega võib põllumees teha kokkuvõtet möödunud tööhooajast ja rõõmustada võrdlemisi korraliku lõikuse üle. Maatöölisel on jällegi käes aeg viia koju oma suvise teenistuse jääk ja siirduda otsima uusi võimalusi talve ületamiseks. Ja väikemaapidajate enamikulgi tuleb haarata saag ning kirves või rakendada ette hobune, et metsatöödelt hankida leivakõrvast oma suurearvulisele perele.

Nii ei ole aega kellelgi pikemaks hingetõmbeks. Veel enamgi — elu suurte ja väikeste murede kõrvale ridastuvad uued kohustused, milliseid veeretab esile maatöölise ja väikemaapidaja kutsekuuluvus. See nõuab kõikide jõudude ühispingutust suurte ja raskete ülesannete lahendamiseks.

Neid ülesandeid on palju. Ühed neist on sihitud maatöölise olukorra parandamisele, teised jälle sõsar-kutse — väikemaapidajaskonna — elujärje kergendamisele.

Siin on ikka veel lõpule viimata

uue põllutöölise seaduse väljatöötamine.

Möödunud kevadel jäi see pooleli, kuna tuli peale uute töölepingute sõlmimise aeg. Tööliskonna soov on aga, et see ülesanne täidetakse aegsasti ja juba käesoleval sügisel, et ei tuleks takistusi uute normide maksmapanekul tulevast kevadest alates. Sealjuures on aga kogu maatööliskonna kategooriline nõue, et see seadus peaks tooma olulisi parandusi

Koja sekretär-eriteadlane August Vaigo.

Sündinud 16. okt. 1908. a. Jõgeva mõisas, Tartumaal, põllutöölise pojana. Lõpetanud Rakvere õpetajate seminari ja Sõjakooli reservohvitseride klassi. Õppinud Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonnas. 1936. a. lõpetanud sama ülikooli õigusteaduskonna cum laude. Teeninud põllu- ja vabrikutöölisena, kutsega algkooliõpetajana Viljandimaal ja Rakveres, ning notari ja konsuli asetäitjana Tartus. Enne Koja teenistusse astumist olnud Teedeministri ümbruskonna Tööde osakonna sekretär-revidendiks. Üliõpilasena kirjutanud ülikooli poolt väljakuulutatud võistlustöö Maaseaduse üle, mille eest saanud I auhinna. Praegu on õigusteaduskonna juures teaduslikuks edasiõppijaks haldusõiguse ja -protsessi, eriti aga tööõiguse alal.

Siin on senistesse töösuhetesse. Seadus peab panema kindla aluse tööaja lühendamisele. Seadus peab kindlustama töölisele vaba aja iseene ja oma perekonna jaoks. Ja seadus peab andma töölisele võimaluse oma kodu loomiseks ning perekonna soetamiseks.

Siin vajab edasiviimist veel põllutöölise vanaduse ja töövoimetuse kindlustuse

küsimuski. Küllalt on vanu maatöölisi, kes kogu oma elu ja tervise oh-

verdanud peremehe põllule, kuid nüüd — raugana — peavad otsima kogukonna hädaabi. Nagu oleksid nad andnud endast vähem kui teised? Või nagu ei oleks neil samaväärne õigus rahulikule vanaduspäevade veetmisele nagu teistel?

Veel nõuab selgitamist

välistöoliste küsimus.

Kui ligemale kolmveerand eesti põllutööliskonnast peab talvel otsima uusi tööpaiku, kas ei tundu siis ülekohtusena oma tööliskonna vastu nõue, et kaugelt toodud töövägi, kes olid mõeldud ainult abijõuna suveks, tahetakse jätta siia ka talveks. Kas siis tõesti ei leidu mõnekinne tuhanded eesti põllutöölise hulgast niipalju mehi ja naisi, kes suudaks asendada seitsesada muulast? Või kas siis tõesti olid riigimajandusnõukogu soovitusel põllutööliste puuduse lahendamise küsimuses niivõrd vähetähtsad, et neid pole isegi katsetatud, kuigi tööliskond lootis neist võrdlemisi objektiivsetest seisukohtadest palju? — Siin tuleks pidada silmas ka välismaade jõupingutusi tööjõupuuduse keerdsõlme lahendamisel. Läti, Taani, Soome j. t. riikide sellesuunalistest sammudest võiksime õppida nii mõndagi, selle asemel, et piirduda kõige vähem vaeva nõudva lahendusega — välistöoliste eelistamisega — mis sünnib pealegi paraku oma rahvusliku tööväe alahindamise tähe all.

On küllaldaselt veel teisigi muresid. **Korteriküsimus, lasteabiraha, arstiabi**, kuidas saada **kütet, elukalliduse pidev tõus**, — neid ja teisi tööliskonna valuküsimusi võib loendada pika ridamiku.

Või on väikemaapidajate perelgi muredpaun väiksem? — Siingi on küsimusi, millel juba pikk ajalugu.

Maakorraldusküsimused

tõusevad siin õigusega esirinda. Popsi südames pakitab juba aastaid soov saada ometi kord oma maalapi pärisperemeheks. Kuid asi nihkub edasi aegamööda, vaevu jõuab oodata. Teistel on seegi pisitalu mitmelapiline; kui palju tühja tööd ja asjatut jalavaeva nõuab selle hoolikas majandamine! Ja lõppeks on küllalt neid, kelle krunt on väike ja ei jõua kuidagi toita suurt peret, kellel jälle puudub karjamaa, kellel heinamaa, paljudel pole kütetki talveks. Siin on ainus lootus, et uue maakorralduse seaduse teostamisel peetaks hoolikalt silmas kõiki neid puudusi, kuigi neis asutistes, kes rakendunud selle suure töö läbi viimisele, pole Maatöoliste ja Väikemaapidajate Kojale antud kaasarääkimise õigustki, ehkki samal ajal üks osa maaharijatest on saanud esinduse igas võimalikus instantsis.

Laenukorralduski ja põllumajanduse toetamise poliitika on seni suures osas veerenud mööda väiketalundist. Tähelepanu on leidnud eestkätt need majapidamisharud, mis omased suurematele talunditele. Siingi peab senistes vaadetes tulema murrang. See on õitseva ja elujõulise väikemaapidamise eelduseks. Seda tuleb ka nõuda, sest elame ju sõna õigeimas mõttes väiketalundite maal.

Nüüd — tööhooaja algades — tuleb kooondada kõik jõud oma elujärje kohendamiseks. Kuigi raskusi on palju, ometi ei tohi nende ees nõr-

kedal. Pea püsti tuleb sammuda edasi, kestvalt rõhutades oma õigus-
tatud nõudeid ja neid ikka jälle kil-
bile tõstes. Loodame, et neid ei jäeta
tähele panemata. Seisab ju moodsa
demokraatliku riigi tugevus selles,
kuivõrd k o o s k õ l a l i s e l t on
lahendatud ühiskondlikkude kihtide
heaolu probleem. **Solidaarse koos-
töö põhimõtte, mis leidnud erilist esi-
letõstmist meie kutseomavalitsuste
põhikordades, eeldab kõigepealt
seda, et üht kihistust ei eelistataks
teise kulul. Põllumees ja väikema-
apidaja, sulane ja tööandja, igauks
neist on üheväärselt oluline osa
kaasaegses riiklikus mehhanismis.**

Sageli imestame Skandinaavia
tööliskondade kõrget elutaset. Tihti-
peale aga oleme kippunud sealjuu-
res unustama, et see on pikaajalise
ühisvõitluse tulemus. Ühinemine
teeb tugevaks. Üksik kepik mur-
dub kergesti. Tugev kimp neist
omandab aga tuhandekordse vastu-
pidavuse. See v a n a t õ d e maksab

puhtamal kujul ühiskondlikus elus-
ki. Sajad põllumeeste, maanaiste,
käsitöölise, töösturite j. t. seltsid
ning arvukad tööliste ametiühingud
moodustavad jõu, mis võimeline saa-
vutama palju. Ainult maatööliskon-
nal puuduvad oma kutseorganisat-
sioonid täiesti. Ja neljast-viiest väi-
kemaapidajate ühingust ei piisa sa-
muti mitme-kümnele tuhandele väi-
kepõllumehele.

Olukord ja kutsemured tähista-
vad tee, mida peame käima eelseis-
val tööperioodilgi. See on okkiline
rada. Kuid liitudes ühiseks pereks
ja tihendades oma ridu on takistuste
ületamine hõlpsam. Koondudes oma
avalikõigusliku kutsekoja ümber
võib saavutada nii mõndagi, mis igal
üksikul meist käib üle jõu.

Kujunegu saabuv tööhoaaeg tõesti
selleks, mis viiks tubli mehesammu
võrra edasi maatöölise ja väikema-
apidaja kutseküsimusi ja suurendaks
valgust ning elurõõmu nende kodu-
des.

A. Vaigo.

Maakorraldus käigu käsikäes väikemaapidamiste suurendamisega

Riikliku maatagavara korraldamise
tööga oleme jõudnud peaaegu lõpule.
Juba omariikluse algaastatel planeeriti
ja anti välja suurem osa endiseid mõi-
said peamiselt Vabadussõjast osavõtnud
isikutele, kuna endised mõisatöölised jäid
maast esialgu suuremalt jaolt ilma. Ar-
vati, et nad leiavad tööd mujalt tulevi-
kusi.

Tegelik elu aga näitas, et endistel mõi-
satöölistel, eriti lasterikastel perekonda-
del, oli peaaegu võimatu leida tööd talu-
dest sel määral, et saadava palgaga
võiks toita oma peret. Nii tuli jätta mõi-
satöölisi ajutiselt üksikutele väljaplaneer-
itud kruntidele, asetades 4—5 perekon-

da ühte normaaltallu. Samal ajal loodi
ka kõrvalrentnikkude instituut. Hilise-
mate seadustega kindlustati maa nii kõr-
valrentnikkudele kui ka mõisatöölisele,
kusjuures üksikud normaal-krundid ja-
gati sageli mitmeks. Nii tuli juurde terve
rida uusi väikemaapidamisi, milledest
paljudki muutusid elujõuetuteks. Vii-
maste abistamiseks võimaldati küll juba
1920. a. peale juurdelõigete saamist.
1926. a. pandi juurdelõigete andmisele
seaduslik aluski. Samal ajal hakkas vas-
tavatele asutistele tulema ka väikema-
apidajate poolt palvekirjade sadu, kus
nõuti juurdelõikeid elujõuetute majapi-
damiste edasiviimiseks. Nende palvete

Koja nõunik Gustav Abel.

Sündinud 16. jaan. 1893. a. Võrumaal, Aleksandri vallas. Lõpetanud Võru linnakooli ja 1916. a. H. Treffneri gümnaasiumi. Jatkanud õpingut Tartu ülikooli arstiteaduskonnas. Õpingute vaheajal töötanud kodutalus. Vabadussõja päevil teeninud sõjaväehaiglas velskerina ja laborandina. 1920. a. astunud Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonda, mille lõpetamise järgi töötanud õpetajana Räpina ühis-põllumajandusgümnaasiumis, nõuandjana Asunikkude, Riigirentnikkude ja Talupidajate Põllumajandusliidus ning Harju maa-agronoomina ja väiketalundite eriteadlasena Talumajanduse Nõuandebüroo juures. Enne Koja teenistusse astumist olnud Eesti Väikemaapidajate Keskkliidu sekretäriks ja väiketalundite eriteadjaks.

rahuldamiseks anti igal aastal 1700—1800 ha riigi tagavaramaad, moodustades sellest aasta kohta keskmiselt 500 juurdelõiget.

1931. a. oli aga juba suurem osa endisest riiklikust maatagavarast otsas. Samal aastal määras Vabariigi Valitsus juurdelõigete andmiseks veel 13.000 ha metsamaad ja 1932. a. isegi 37.000 ha riigitagavaramaad.

Neid juurdelõikeid anti sel ajajärgul tihtilugu ka suuremate talude pidajatele, kuna väikekohtade kasutajaid peeti säärasteks, kes elatuvad kõrvalteenistusest. Arvati, et pisikest elujõuetut kohta ei tee elujõuliseks ka väike juurdelõigegi. Nii jäi püsima meil endiselt suur arv väikemaapidajaid, kes võitlevad veel praegugi väga suurte raskustega. Eriti

kuuluvad siia alla 5 ha suurused väikemaapidamised. 1—5 ha-ste talundite osatähtsus on meil koguni suurem, kui seda näeme oma lõunanaabri Läti juures, kes on asetatud meist parematesse looduslikdesse tingimustesse ja kus on rohkem võimalusi ka intensiivsemate kultuuride kasvatamiseks, nagu seda on suhkrupeet jne. Lätis oli 1—5 ha-ste talundite % võrreldes kogu talundite arvuga 15,7; Eestis 17,6.

On pikemata selge, et väiketalund, eriti kui ta maaalalt pisike ja vilets, võib pakkuda oma kasutajale vajalist ülalpidamist ainult teatud eeldustel. Ja nimelt siis, kui säärases väiketalus produtseeritavatest saadustest oleks võimalik saada hinda, mis kataks töötamiskulud. Seni aga on kahjuks meil vähe tähelepanu pööratud väikemaapidamistes produtseeritavate ainete hinna kindlustamisele. Väikemaapidamiste suurendamine aitaks tuua siin teatavat lahendust.

Käesoleva aasta 1. juunil hakkas maksma uus maakorralduse seadus, mille alusel on võimalik maakorraldusetöid viia läbi laiaulatuslikumalt kui seni. Seadus tahab luua paremaid võimalusi kinnisvarade majandamiseks kas maade uestikruntimise, ühismaade jaotamise, maade vahetamise, piirivaidluste lahendamise või servituutide korraldamise kaudu. Maade uestikruntimist teostatakse korralduspiirkondade kaupa. Sinna arvatakse kinnisvarad, mis on tükeldatud, omavad ebamajandusliku kuju, või on tarvilikud teiste kinnisvarade otsustamiseks korraldamiseks. Töö võetakse ette kas asjaosaliste või maakorraldusasutiste algatusel. Selle läbiviimist ei takista kinnisvaral lasuvad võlad ega vaidlused omandiõiguse kohta.

Maade uestikruntimine teostatakse, kui sellega nõustuvad asjaosalised, kellele kuuluva maa kogusuurus on üle ühe kolmandiku korralduspiirkonna maaalast. Uestikruntimise võib võtta ette aga ka Põllutööministri otsusel.

Korralduspiirkonnas võidakse harida üles ka uudismaid, teha uusi teid, rajada ühiseid ettevõtteid, nagu veejuhtmeid, paemurde, savi-, kruusa- ja liivaauke jne.

Seadus korraldab ka rahalisi küsimusi, mis seoses maakorraldusega. Töö-

de läbiviimiseks võib saada **toetust**. Toetuse määramisel võetakse arvesse iga asjaosalise poolt kantavat kulu, tema majanduslikku jõukust ja maakorraldustööde riiklikku tähtsust. Toetust võib saada kuni 50% ulatuses asjaosaliste kanda langevatest kuludest ja peale selle veel igale ümberasujale eritoetust kuni 200 krooni suuruses. Toetuse kõrval võib maakorraldustööde läbiviimiseks ja tarvilikkude hoonete püstitamiseks saada odavaprotsendilist **laenu**gi kuni 60 aastaks. Lõppeks on maaameti juhataja kaasabil võimalik kanda kinnistusraamatusse sisse maakorraldusega toimunud muudatusi vabana kõigest riigimaksudest ja lõivudest.

Seega muutub väikemaapidamiste suurendamine uute maade juurdemuretsemise näol palju lihtsamaks üldise maakorralduse kaudu, kuna üksikult mõne hektaari maa juurdeostmine läheb tavaliselt palju kallimaks kui soetatav maa ise maksab.

Väikemaapidamiste parema tuleviku huvides tuleks seda võimalust kasutada kõige laiemas ulatuses. On ju meil veel väga palju väiketalundeid, millised on tükeldatud osadeks, kusjuures üksikud lapid asuvad üksteisest täielikult lahus. Tallinna külje all asuvas Rae vallas on näiteks 5—10 ha suurustest vanatalunditest üks majapidamine 7 tükis, neli — 6 tükis, neli — 5 tükis, kaheksa — 4 tükis jne. Keskmiselt tuleb nende talundite rühmas iga talundi kohta kolm ja rohkem lappi, milledest mõned on 3—4 kilomeetri kaugusel. Ka paljudes teistes väikemaapidamiste-piirkondades pole lugu parem. Saaremaal, kus leiame veel lapitalude süsteemi, ulatub isegi väikemaapidamisteski lappide arv sageli üle paarikümne, suuremate talundite juures koguni 60—70 peale. Sealjuures tuleb keskmine kaugus õuest lappidele üle kilomeetri. Maakorraldusega on need maad paljudes kohtades juba krunti aetud ja selle tagajärjel on ka keskmine kaugus õuelt krundile vähenenud 8—10-kordselt. Mis see kõik tähendab aja kokkuhoiu ja töö parema korralduse mõttes, see on igale selge. Vaatamata senistele edusammudele maakorralduse alal peame siiski märkima, et meil

puudub veel täielikult laiaulatuslikkus ja sihikindlus maakorraldustööde läbiviimisel, kuigi seda täielikult võimaldab uus maakorralduse seadus. Need tööd peaksid käima käsikäes kitsapiiriliste ja elujõuetute majapidamiste suurendamisega. Tegelik elu aga näitab, et meil ei ole kasutatud sel alal veel kõiki võimalusi. Isegi vabal kokkuleppel või oksjonil müüdavaid talusid on jäetud väikese hinnavahe tõttu ostmata suurteski maakorralduse piirkondades. Nii jäävad alla 5 ha suurused elujõuetud majapidamised elujõueteks ka pärast põhjalikkude maakorraldustööde läbiviimist. Sel viisil ei anna suurte piirkondade viisi ette võetud maakorraldustööd ka täit tagajärge. On ju talundi pindala selleks fundamendiks, millele rajatakse pealisehitis otstarbekohase majandamise näol. Seda fundamenti ei saa tulevikus enam nii kergesti muuta, sellepärast on otse valus näha, kui suurtes maakorralduspiirkondades jäävad püsima elujõuetud majapidamised ka pärast põhjalikku maakorraldust. Mõne lahusoleva tüki liitmine ei avalda veel kuigi suurt mõju pikese maalapikese juures. Esineb isegi juhuseid, kus väikemaapidamise kasutuses olev pindala muutub koguni väiksemaks.

Väikemaapidajad näeksid heameelega, et ka maakorraldustööde läbiviimiseks kasutatakse riigieelarve summe senisest rohkemal määral, kuna selle põhjaneva töö otstarbekohane teostamine tagab kõige paremini meie põllumajanduskultuuri edaspidist tõusu ja loob aluse kogu meie rahvamajanduse jõukuse tõstmisele.

MAATÖÖLISED JA VÄIKEMAA- PIDAJAD!

Tellige oma Koja Teatajat! Viimane maksab käesoleva aasta viie kuu eest (aug. — dets.) ainult 60 senti. Tellimisi võtavad vastu Koja liikmed, liikmeasemikud, valijasmehed ja postiasutised. Tellida võib ka otse Koja büroost, Tallinnas, Pärnu mnt. 10—15, saates sinna tellimishinna 5- või 10-sendistes postmarkides.

Maatööliskond ja haridus

Käesolev kirjutis ei püüa lahendada maatöölise haridusküsimust terves ulatuses ega leiutada siin uusi tõdesid ja sihte; piisab, kui see kirjutis suudaks algatada mõttevahetust sellel nii söötijäänud, kuid ometi nii ääretult tähtsal pinal. Olles avameelne, peab tunnistama, et küsimus pole kuigi populaarne tööliskonnas eneseski, ja neile, kes tulevad maatöölise juurde jutlustama haridustöö tähtsust, võidakse heita ette, ja seda mitte just põhjusega: näete, ta lubab meile lunastust, kuid leiva asemel pakub kive!

Ja tõsi, maatöölisele ei ole nii valus teadmine, et ta pole lõpetanud kuueklassilist algkooli, et ta ei valda keeli, et ta ei oska laulda noodist, või et ta ei tea, kus asub see või teine jõgi või linn, kui just see, et ta ei tea, kust homme saada enesele ja perekonnale (kui tal see olemas) kartuli- ja leivakõrvast, või kuidas muretseda lastele talveks kehakatet ja jalanõusid. Mõlemi hankimiseks ei piisa ju sellest palgast, mida tööline saab igapäevase raske töö tasuks. Kui veel mõelda sellele, mis siis küll saab, kui ühel heal päeval öeldakse, et sind enam ei vajata, sest välistööline töötavat poole odavama palga eest, siis ei huvita töölise põrmugi, kui suur on päike ja kui kaugel ta asub maakerast. Ja palju on neid „kui’sid“, mis alaliselt ähvardavad maatöölise olemasolu: vanadus, enese või perekonnaliikmete haigus, tööpuudus, surm jne. „Andke meile vanadus- ja haiguskindlustus, andke meile inimväärset palka ja korralikke töötingimusi, — küllap siis isegi hakkame rohkem mõtlema eneste ja oma laste haridusele!“ — nii arvab enamik tööliskonnast, ja ei või öelda, et neil poleks õigus. Kuid nagu igal asjal on kaks palet, nii ka hariduslikkudel küsimustel.

Jättes siinkohal arutamata, kui võrd lähedam majanduslik olukord mõjustab soodustavalt kultuurilise taseme tõusu, püüame vaadelda, milline on meie maatöölise hariduslik ja kultuurne ilme, mil-

Koja juhatusse liige Georg Taalmann.

Sündinud 29. apr. 1907. a. Viljandis, töölisperekonnas. Pärast isa surma hakanud ise endale ülalpidamist teenima, algul karjasena, hiljem talutöölisena. Õppinud Viljandi, Vana-Võidu, Vana-Vändra ja Haljava (6-kl.) algkoolides. Viimase lõpetanud 18-aastasena. Täiendanud haridust iseõppimise teel. Praegu elab Harjumaal, Raasiku vallas, kus töötab põllutöölisena juba 10 aastat. On kohaliku aval. raamatukogu juhatajaks, töötanud kaasa kohalikus haridusseltsis ja tegutsenud esperanto keele kursustel lektorina. Enne poliitilise tegevuse katkestamist kuulunud E. S. T. P. Raasiku ühingu juhatusse, olles seal lühemat aega esimeheks.

lest see tingitud, ning milliseid abinõusid leidub selle tõstmiseks praeguses olukorras ja tulevikuski.

Ei ole vaja töötada läbi statistilist materjali, et konstateerida meie maatöölise võrdlemisi madalat hariduslikku taset. Seda näeb iga lahtise silmaga vaateleja ja seda tunneb iga maatöölise isegi. Ja kuidas saabki see olla teisiti, kui tunnistada looduses maksvat valikupõhimõtet inimühiskonnaski. Nagu puud metsas püüavad üksteise võidu üles valguse poole, nii üksikisikud ühiskonnaski taotleavad kõrgemat majanduslikku ja sotsiaalset taset. Maatöölise — sulase ja moonamehe — elukond on aga viimane leib ja säärane ühiskondlik seisukoht, mille saavutamisel puudub igasugune võidujooks. Maatöölise elukutsega pea-

vad leppima need, kes pole suutnud omandada mõneks muuks elukutseks vajalikku eelharidust, või kellel pole olnud aega mõne „ameti“ äraõppimiseks või kellel on lihtsalt puudunud energia ja ettevõtlikkus mõnel teisel alal läbilöömiseks.

Sellega pole tahetud väita, nagu koosneks maatööliskond vaid andetutest, kes ei ole suutelised muuks kui heinateoks ja sõnnikuveoks. On ju peamiseks isiku ühiskondliku seisukoha määrajaks isikliku tubliduse kõrval veel vanemate jõukus, mis võimaldab noortele omandada üheks või teiseks elukutseks vajalise eelhariduse ja kapitali. Kui kehviku laps ajal, kus teised samavanused käivad koolis, ise peab endale leiba teenima, siis ei olene see temast, kui ta juba lapseas rakkesse pandult peab jääma sinna eluajaks. Võib julgelt väita, et tegurid, mis tingivad maatöölise madala haridusliku taseme, on p e a m i s e l t majanduslikku laadi.

Sageli tahetakse kriipsutada alla, et maatöölise kutse on vaid ülemineku ajajärk, paar-kolm aastat elukooli, millest tullakse välja karastunult ja siirdutakse teistele aladele. Selle tõttu ei tasuvat ka maatöölisklassi olukorra parandamiseks näha suuremat vaeva. See on aga ekslik vaade ja sama kahjulik tööliskonnale kui lugu sellest, et igast lehepoisist võib saada miljonär. Tööline ei või kunagi unistada juhuslikult saavutavast rikkusest, vaid tal tuleb kaine pilguga vaadata näkku sellele reaalsusele, mis ütleb, et tööline lõpetab oma elukäigu ikkagi töölisena ja mitte peremehena, ning selle asemel, et unistada popsi- või asunikukohast, oleks tulusam kaaluda, mida teha maatöölise elujärje parandamiseks. Et selles suunas töötades tõesti võib midagi saavutada, seda näitab meile maatöölise olukord paljudes teistes maades, sama olukord, mis ei lase end võrreldagi meie omaga. Sinnapoole tuleb püüda.

Töölisliikumise ajalugu näitab, et tööliskonnale osaks saanud hüved pole neile kusagil langenud rüppe taevast, vaid see on nende ü h i s e, o r g a n i s e e r i t u d ja teadliku tegevuse vili. Et aga suuteline olla sääraseks tegevuseks, selleks on vaja usku iseendasse ja oma

tulevikku, distsipliini ja tahet; kõik see eeldab aga teadmiste ja avara silmarin-giga varustatud tööliskonda, eeldab kõrgemat hariduse- ja intelligentsitaset. Viimase saavutamiseks on aga meil vaja — kordan siin ühe tuntud tööliste juhi sõnu — kolme asja: **õppida, õppida ja veelkord õppida!**

Kohe tõuseb küsimus: kuidas?

Teadagi ei saa meie, maatöölised, enam minna kulutama koolipinke: puuduvad ju maal õhtukoolid ega ole nende asutamine praeguses olukorras mõeldavgi. Paratamatult tuleb jääda n. n. v a b a h a r i d u s t ö ö juurde. See haridustöö viis, mis meil viimasel ajal leidnud palju propageerimist ja harrastamist, on jät-nud seni peaaegu täiesti puudutamata laialdased maatöölise ringkonnad. See on söödis ala, mille kultiveerimist Maa-töölise ja Väikemaapidajate Koda ei pea oma viimaseks ülesandeks.

Vabaharidustöö viise ja vahendeid on ju palju: loengud, kursused, õpiringid, raamatukogud, lugemisringid jm. tulevad siin kõne alla. Püüame allpool vaadeldagi ühe ja teise meetodi rakendamis-võimalusi maatööliskonnas.

Kõige lihtsam võimalus edasiõppimi-seks on muidugi r a a m a t, individuaalne iseõppimine raamatust, olgu see siis ostetud või laenatud ligemast raamatu-kogust. Ei või öelda, et säärane iseõppi-mine ei annaks tagajärgi, kuid see viis eeldab ikkagi võrdlemisi arenenud õppi-jat, kes teab, mida ja kuidas lugeda, ning suurt tahtejõudu. Sellepärast ei saa sel-lele panna suuri lootusi. Kuid täiesti kõr-vale jätta seda ka ei tohiks, võttes ar-vesse, et leidub küllalt maatöölisi, kes on selleks liig isoleeritud, et võiks võtta osa teistest kollektiivsetest vabaharidustöö viisidest. Kas poleks näiteks mõeldav, et koostataks valiknimestikud raamatutest, millistest maatöölised võiksid õppida nei-le kõige hädatarvilikumat, sündigu õppi-mine üksikult või lugemisringides. Võiks isegi tulla kõne alla vastava raamatuko-gu loomine Koja juurde, kust raamatuid laenutataks soovijatele posti teel.

Vähem tahtejõudu ja järjekindlat tööd nõuab osavõtjatelt õppimine k u r s u s t e l j a l o e n g u t e l, kuid nagu näitavad kogemused, ei jää loengutel pakutavad

teadmised kuigi hästi kuulajaskonna mällu, mispärast oleksid mõeldavad vaid loengud mõne aktuaalse ja hulki huvitava küsimuse selgitamiseks. Samuti täidavad kursused oma ülesannet vaid piiratud alal: praktiliste teadmiste edasiandmisel ja ka keelte õpetamisel. Pike- maajaliste kursuste korraldamine nõuab tunduvaid kulusid ja neid saab tagajärjekalt korraldada ainult suuremale osavõtjate arvule, — seega oleksid nad mõeldavad vaid seal, kus leidub ligistiku suurmaapidamisi, või naabruses suuremal arvul tööstustöölisi, kellede huvid sageli ühtuvad maatöölise omadega.

Viimasel ajal väga propageeritud ja võrdlemisi palju levinud

õpiringid

oma painduvuse tõttu näivad olevat kõige tagajärjekamalt rakendatavad ka maatööliskonnas, sest neid võib luua ka väikese osavõtjate arvu juures, samuti kohandada neid vastavalt liikmete teadmiste tasemele ja huvialadele. Seejuures rakendatakse osavõtjad aktiivsele tööle ning hea korralduse juures õpiringi töö ei muutu igavaks ega koormavaks. Kuid ka siin leidub raskusi, pealegi kaalukaid. Edukaks tööks vajab õpiring kõigepealt juhti, kes peab olema suuteline organiseerima tööd, teha seda huvitavaks

ja kaasakiskuvaks ning rakendada inimesi tegevusse, — siis vast annab õpiringi töö soovitud tulemusi. Leida aga kohapealsete maatöölise ringides säärast enam-arenenud ja eriliste võimetega isikut, kes oleks valmis oma energiat kulutama ilma mingi tasuta, on sagedasti väga raske. Väljastpoolt teda hankida pole õpiringi töö erilise iseloomu tõttu ka võimalik. Nii et raskusi leidub siingi igal sammul.

Mis aga igasuguste vabaharidustöö viiside rakendamise maatööliskonnas teeb praegu peaaegu võimatuks, on asjaolu, et maatöölistel puuduvad kohapealsed organisatsioonid, mis oleksid suutelised viima läbi haridustöö organiseerimist, oleksid asja algatajateks ja hingestajateks. Pole üldse mõeldav, et ainult ühest üleriiklikust keskusest suudetaks organiseerida ja finantseerida nii loengute korraldust, kursusi, õpinge ja raamatukogusid sadades kohtades üle maa. Siit kerkibki esimese nõudena: kui tahame alustada võitlust harimatuse ja kultuurituse vastu maatööliskonnas, kui tahame tõsta sulase ja moonamehe hariduslikku taset, **rajatagu eelkõige soodsad võimalused ühinemiseks ja organiseerimiseks, sest vaid ühisel jõul suudame saada üle raskustest.**

G. Taalmann.

Poolakate puhul

Tänavu teostus meil kogu meie iseisivsuse kestel esmakordselt välistööjõu suuremaulatuslik import. Põllutöökoja vahetaliitusel toodi Poolast põllutöödele umbkaudu 700 töölisi. Lisaks neile palgati põlevkivikaevandusse veel 200 poola kaevurit. Hiljem lahkus küll nii põllutöödelt kui ka kaevandusest osa töölisi ja sõitis tagasi kodumaale, kuid nende täpset arvu pole teada.

Enne välistöölise sissetoomisele asumist käis selle küsimuse ümber äge sõnaja sulevõitlus mitmel rindel. Sellepeale vaatamata jäi tööjõupuuduse ulatus üldse ja eriti maal sääraseks küsimuseks, kus arvuliselt pole seni keegi jul-

genud midagi täpsemalt määrata. On tehtud küll umbkaudseid arvestusi ja neist üsna ebamääraseid järeldusi tööjõunõudluse suhtes, mis püüavad isegi tõendada, et meil juba lähemas tulevikus on vaja kuni 7000 või 8000 välistöölisi, kuna tööintensiivsus olevat madal ja eriti maa kannatavat töökäte puuduse all, mistõttu meie oma arengus jäävat maha teistest riikidest.

See tööjõunõudluse küsimus vajab aga kindlasti selgitust ja loodetavasti ka seda püütakse teha juba ligemas tulevikus. See küsimus oleks võinud olla selgem juba praegugi, kui poleks tehtud sellele olukorra tõelist palet varjavat

suitsukatet. Vaieldi ja tõendati ju enne välistöölise sissetoomist, et neid on vaja ainuüksi selleks, et meil on tõesti suur töökäte puudus, eriti maal. Selle kaaluva väitega arvestades antigi kevadel luba välistöölise sissetoomiseks. Kuid juba juunikuul peetud Põllutöökoja täiskogu koosolekul märgiti, et

välistöölise sissetoomine osutuvat tarvilikuks meie põllutöölise palkade reguleerimiseks.

Kõigile on teada, et need palgad on tänavu tavaliselt veidi kõrgemad kui maksetakse poolakatele. Siit oleks ainuke järeldus see, et meie põllutöölise palkade reguleerimine võib sündida ainult allapoole. Kartus, mida kogu meie tööliskond avaldas välistöölise sissetoomise puhul, on osutunud seega tõeks, kuigi seda teiselt poolt tol ajal kindlasti eitati.

Et aga välistöölise probleem kerkib juba lähemas tulevikus tõsisemalt päevakorradele, siis pole huvituseta siinkohal tuletada meelde, kuidas sellele küsimusele on suhtunud avalik arvamine. Peab tähendama, et ajakirjandus kriipsutas siin just eriti alla palgaküsimust. Nii märkis „Uus Eesti“ päris õieti, et „välistöölise toomisest, kui see osutub vajalikuks, peab algusest peale olema selge kindlustus, et see ei ole sihitud oma tööliskonna seisukorra halvendamiseks. Seda ei tohi olla. Ja seda ei olegi arvata reguleeritava majanduspoliitika juures, sest riik ja need, kelledest oleneb nende küsimuste juhtimine, ei laseks ometi pimesi õonestada alust, millel põhjeneb kogu rahvamajanduslik töö ja edu, s. o. oma enda tööväge“. 29. jaan. s. a. kirjutati samas: „Peale selle tuleb kindlustada eesti töölise positsiooni ka selles mõttes, et ka tulevikus tööandjatel võimalik ei oleks kasustada välistöölise eesti töölise töötasu allasurumisvahendina“. Läti olusid kirjeldades märgitakse sellele veel lisaks, et Läti põllumajanduse juhid tahavad välistöölise sissevedu vähendada ja abinõusid leida, kuidas oma maa töölisi saaks pidevalt maa töö juurde köita. Ka töölise elamistingimuste parandamise peale pannakse suurt rõhku. Välistöölise sissetoomine olevat Lätis

hädas ja põllumajanduses nähakse ikkagi oma maa töölise kaadri soetamine olevat paratamatu. Veel hiljemgi rõhutatakse, et „töölise sissetoomise puhul tuleb muidugi hoolitseda rahvuslike huvide kaitse eest, et eesti töölise seisukord selle kaudu ei halveneks“.

Sama küsimust puudutab ka „Päeva-leht“, märkides Põllutöökoja täiskogu puhul ühes oma juhtkirjas muuseas: „Seega öeldi meil esmakordselt avalikult välja, et mitte niipalju töölise puudus kui „palkade reguleerimise vajadus“ — on põhjuseks, mis tingib välistöölise sissetoomist ka edaspidi. Järjekult mitte rahvamajanduslikud kaalutlused, vaid esmajoones just eramajanduslikud kaalutlused on need, mis esile kergitasid välistöölise impordi küsimuse. Kahjuks jättis aga Põllutöökoja esimees lähemalt selgitamata, kuidas mõjub selle kihihuvilise võitlusvõtte rakendamine tegelikkuses kaasa sotsiaalsete vahekordade leplikule lahendamisele maal, mida näeb ette riigivanema poolt dekreedina antud põllutöökoja seadus.“

Need väljavõtted kõnelevad küllalt selget keelt. Eriti rõhutavad nad, et välistöölise sissetoomisega ei tohi meie oma tööliskonna palga- ja töötingimusi maha kiskuda ja neid halvendada.

Äsja koguti maal andmeid selle kohta, kui palju vajatakse tulevaks suveks välistöölise jõudu. Nagu ajakirjandusest nähtub on soove juba 3500 poolaka peale. Peamiseks õhutajaks on siin just odavam tööjõud. See poolakate „haigus“ on õieti talupidajatele sisse propageeritud ja meie oma töölised on nüüd saanud sellise halvustamise osaliseks, mida tõsi-meelsel töölisel on raske taluda.

Poolakate kui töölise vastu ei ole eesti töölisel midagi, sest neid on siia kaubeldud ja pakutud paremaid tingimusi, kui neil seda on kodumaal. Võõrastav oli aga ülespuhutud pidulikkus poolakate saabumisel. Neile pühendati siinseal terveid lehekülgi, ühes piltidega. Selle vastu meie töölisel, kes nagu nurka oli surutud, jäi mulje, et nüüd saabuvad suured töösangarid, keda siin varem pole veel nähtud. Üldine pettumus tuli varem

Põllutöölise kindlustamine tööõnnetuste vastu

Õnnetused jälgivad inimest põllutöös. Vaatamata hoolikatele ettevaatusabinõudele väärtatab siingi samm, mille tagajärjeks on sageli raskekujuline terviserike. Mida rohkem tungib põllule masin, seda enam suureneb ka oht. See kõik sunnib korraldama abistamist õnnetuste võimalikkude tagajärgede pehmemdamiseks.

Appi tuleb siin *sotsiaalkindlustus*, mis paljudes riikides täielikult hõlmanud ka põllutööliskonna. Eestis aetakse siin alles esimesi vagusid. Praegu on lahendatud ainult põllutöölise kindlustamine tööõnnetuste vastu, kuna haiguste, töövõimetuse ja vanaduse puhul toetamise alal pole veel kavast jõutud kaugemale.

Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadus hakkas maksma küll juba 1. mail 1936. a., kuid paljud töölised pole sellest veel üldse teadlikud. Selle tõttu esineb ka sageli juhuseid, kus ei osata kasutada ära seaduse hüvesid.

Kõigepealt kerkib üles küsimus,

kes alluvad kindlustamisele?

Seadus annab siin täpse vastuse. Kindlustamisele alluvad kõik põllumajanduses töötavad *palgalised* isikud, s. o. need, kes oma töö eest saavad tasu. Pole oluline, kas see tasu on moonas või rahas või töötab isik ainult söögi ja korteri eest, sest ka need on töötasu. On aga näiteks naabertalu peremees tulnud oma üleaadsele appi viljapeksul, kus temaga juhtub õnnetus, siis pole tal õigust saada mingit abi ei riigilt ega naabrit, sest ta ei olnud ju *palgaline*. Samuti ei

---

kui seda arvati: kuulsad ja vilunud Poola kaevurid teenisid keskmiselt 50% vähem kui meie töölised. Kas nad põllutööldegi ületavad eesti sulase sitkust, seda on samuti raske uskuda.

Mis tänavu sündinud, seda ei saa enam muuta. Aga kui tulevaks suveks soovitakse tuua sisse 3500 või isegi rohkem töölisi ja neid poolakaid, kes praegu siin, jätta siia ka talveks, siis ei saa sellega meie tööliskond enam nõustuda. See on kardetav mäng ja tööliskond ei tahaks uskuda, et need, kellel kogu meie rahva hüvang südamel, seda laseksid sündida.

Joh. Simmo,

Koja liige, maatooline.

allu kindlustamisele ka tööandja perekonnaliikmed, kui nad töötavad lihtsalt perekonnaliikmetena — mitte *palgalepingu* alusel. On aga perepoeg või -tütar võetud teenistusse *palgalepingu* alusel, siis on tal ka kõik need õigused, mida lubab seadus.

Tähtis on veel teine asjaolu. *Palgaline* isik peab olema tegev *põllumajanduslikus* töös, alles siis allub ta kindlustusele. Missugused on aga need tööd? Seadus loendab nad. Siia kuulub iga tegevus, mis on seotud *maatulundusega*, nagu töö põllul, karjatööd, tööd talundi kodumajapidamises, aias ja metsas, viljapeksmine, maaparandus, põllumajapidamisega seosesolevad ehitustööd, talundi varustamine puudega, põllurammuga jne., ühe sõnaga kõik talus esinevad tööd, mis vähegi seotud põllumajandusega. Need tööd aga, mis tehakse küll talus, kuid mis kannavad *puhtööstuslikku* iseloomu, kindlustamisele ei kuulu. Näiteks toob talupidaja õuele saekaatri ja hakkab külarahvale lõikama laudu. See on juba tööstuslik töö. Lõikab ta aga laudu ainult oma majapidamise jaoks, siis tuleb kohaldamisele käesolev seadus. Või jälle saadab peremees sulase ühes hobusega talvel riigimetsast puid raudteejaama vedama. Ka see pole enam põllumajanduslik töö ja käib seega teiste määruste alla.

Kui tekib õnnetus?

Õnnetus ei hüüa tules. See võib juhtuda igal silmapilgul. Kõiki õnnetusi ei saa aga viia kindlustusseaduse alla. Viimase eeskirjad on maksvad ainult nende õnnetusjuhtumite juures, mis tekkinud kas *põllumajandusliku* töö juures või *õnnetusjuhtumite* tingitud sellest tööst. Sealjuures ei ole sugugi tähtis, kui raske on vigastus, kas see on väline terviserike või sisemine, kas see tekkis koormalt kukkumise, masina vahele jäämise, pikselöögi või muu tagajärjel.

Õnnetuse läbi kannatanu, kes vajab arstiabi, peab õnnetusjuhtumist viibimata teatama tööandjale või selle asemikule. Need peavad saatma töölise arsti juurde, või kui vigastus on tõsine, kutsuma arsti kohale. Ühtlasi täidab tööandja vastava planketi arstile esitamiseks. Neid plankette saab valvavalitsusest.

Järgneb vigastuse ravimine, mis sageli kestab aastaid. Raskema õnnetuse korral võib tööline jääda töövõimetuks või isegi

surra. On tähtis, et seadus tuleks siin appi kannatanule. Jõuamegi küsimuseni:

mis õigused on kindlustatud töölisel?

Tal on õigus saada haiguseravi, ravimise kestel abiraha, pärast ravi lõppu pensioni jne. See kõik sünnib esimese 14 haiguspäeva jooksul peremehe, pärast seda aga riigi kulul. Töölisel endal ei tule siin kanda mingisuguseid kulusid. Ainult siis, kui selgub, et vigastus pole tekkinud õnnetusjuhtumist (on kuritahtlikult tekitatud jne.), nõutakse kõik kulud sisse isikult, keda riigi kulul raviti.

Haiguseravi

on esimene toetuseliik, mida kannatanule võimaldab seadus. Seda annavad jaoskonnaarstid. Nende äraolekul võib esimese arstiabi saamiseks pöörduda ka mõne teise arsti poole. Jaoskonnaarst saadab kannatanu tarbekorral mõne eriarsti juurde või paigutab haiglasse. Jaoskonnaarsti saatekirjaga on iga haigla kohustatud vigastatud vastu võtma ilma temalt tasu nõudmata. Kui vigastus on raske, siis võib õnnetut viia otsekohe haiglasse või eriarsti juurde ka ilma eelmainitud saatekirjata. Haiglas tasutakse kulud ainult üldklassi määrade järgi.

Arsti juurde või haiglasse peab tööandja toimetama kannatanu oma kulul. Ravivahendeid annavad apteegid arsti ettekirjutusel haigelt tasu nõudmata.

Abiraha

on järgmine toetus. Seda maksetakse vigastuse ravimise ajal kuni vigastatu tervenemiseni või tööjukaotuse ulatuse kindlaksmääramiseni. Abiraha antakse vaid siis, kui vigastus ei luba teha tööd ravimise ajal, mille tõttu töölisel puudub võimalus oma elu ülalpidamiseks tööga. Abiraha maksetakse ainult kannatanule enesele ja $\frac{2}{3}$ päevapalga suuruses. Kui tööline teenib aasta läbi keskmiselt (kaasa arvatud ka pühad ja pühapäevad) 1.80 krooni päevas, siis saab ta abirahana 1.20 kr. päevas. On tööline aga haiglas, siis maksetakse temale, kui tal on perekond, täiest abirahanormist 75% (s. o. 90 senti päevas) ja kui ta on üksik — 25% (seega 30 senti päevas). Abiraha antakse ka pühade ja pühapäevade eest.

Abiraha saamiseks peab tööline pöörduma oma elukoha omavalitsuse poole, kus täidetakse sellekohane teateleht. Viimase saadab omavalitsus edasi Sotsiaalministeeriumile, kes korraldab ka abiraha väljamaksmist. See toimub omavalitsuse kaudu kuu viisi tagant järele.

Milles seisab pension ja kuidas seda nõuda?

Jääb vigastatu töövõimetuks, siis on tal õigus saada pensioni. Viimast hakatakse maksma päevast, millal pensionikomisjon määras kindlaks jäädava tööjukaotuse protsendi, — ühe sõnaga ajast, kus ravimine ei anna enam tulemusi.

Pensioni võib saada kannatanu ise või tema surma korral tema perekonnaliikmed. Kannatanule maksetakse pensioni elulõpuni. Pensionimäärad on aga erinevad. On ta kaotanud oma töövõime täielikult, siis ulatub $a a s t a p e n s i o n \frac{2}{3}$ aastapalgani, on aga tööjukaotus väiksem, siis on ka pension vastavalt väiksem. Tööline, kes jäänud täiesti töövõimetuks ja vajab kõrvalise isiku abi, saab aga pensioni terve aastapalga suuruses.

Aastapalga kindlaksmääramise viis on võrdlemisi keerukas. Töölisel, kes palgatud tööle: 1) määramata ajaks või 2) vähem kui aastaks või 3) teatud töö ärategemiseks, loetakse aastatöötasuks tööinspektorite juures asuvate kindlustusametite poolt määratud palk. See erineb üksikute maade järgi ja on praegu järgmine:

	18-a. ja vanemal meestöölisel	18-a. ja vanemal naistöölisel
Tallinnas	Kr. 520.—	Kr. 420.—
Harjumaal	„ 520.—	„ 420.—
Läänemaal	„ 450.—	„ 380.—
Saaremaal	„ 400.—	„ 340.—
Virumaal	„ 511.—	„ 419.75
Järvemaal	„ 529.25	„ 448.95
Pärnumaal	„ 541.—	„ 448.—
Viljandimaal	„ 570.—	„ 488.—
Tartu-, Valga-, Võru- ja Petserimaal	„ 547.50	„ 492.75

Aastatöölistel võetakse aastapalgana arvesse töölepingus ettenähtud tasu (raha ja moon).

Pension saamiseks tuleb esitada palve Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktori nimele kohaliku omavalitsuse kaudu. Palve tuleb anda sisse hiljemalt 2 aasta jooksul pärast õnnetust, vastasel korral kustub õigus nõuda pensioni. Leiab ministeerium palve olevat põhjendatud, tuleb vigastatul minna lähema tööinspektori juurde loodud pensionikomisjoni arstlikule läbivaatusele. Komisjon annab oma otsuse palveesitanule sealsamas teada. Tarbekorral võib aga komisjon saata vigastatu veel riigi kulul uurimisele haiglasse. Ei rahuldu kannatanu pensionikomisjoni otsusega, võib ta ühe kuu jooksul kaevata edasi pensioni pea-

komisjonile, mis asub Sotsiaalministeeriumis. See vaatab kaebaja uuesti läbi ja teeb lõpliku otsuse. Selle järgi arvab ministeerium välja pensioni suuruse ja saadab pensionäridele pensioniraamatu. Viimase järgi maksetakse kohaliku omavalitsuse kaudu pension välja 4 korda aastas — 15. veebruaril, 15. mail, 15. augustil ja 15. novembril — igal korral 3 kuu eest.

Seadus näeb veel ette ühe soodustuse. Kui tööline on kaotanud töøjõust 15% või vähem, siis võib ta paluda pensioni asemel ühekordset väljamaksu aastapensioni 10-kordses suuruses. Sealjuures on aga tingimuseks, et selline maksmisviis oleks kannatanule kasulik. Pensionisaaja võib selle summaga asutada väikese käsitöökoja või kaupluse ja toita ennast sel teel elulõpuni. Antaks talle aga igal aastal kätte väike summake, siis pudeneks see niisamuti näpude vahelt, ilma et sellega saaks midagi ette võtta.

Seadus korraldab ka veel kannatanu perekonnaliikmetele pensioni andmist ja mätuseraha tasumist, kui nende toitja sureb tööõnnetuse tagajärjel. Sellest loodame anda lühikese pildi edaspidi. Siinkohal aga puudutame veel ühte toetusliiki ja nimelt

proteeside ehk kunstlike kehaliikmete andmist nendele vigastatutele, kes kaotanud õnnetusel käe, jala jne. Kunstlike kehaliikmete andmist võib kannatanu nõuda ainult siis, kui ta saab nende abil tõsta oma töövõimet. Kunstlik silm näiteks ei

suurenda seda. Järelikult ei anta talle ka seda. Siingi tuleb palvega pöörduda Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaal-kindlustuse Osakonna direktori poole, lisades avaldisele juurde arstitunnistuse proteesi vajalikkuse kohta. Ministeerium saadab asjaosalise eriarsti juurde läbivaatamisele. Viimase tõendise põhjal antakse vigastatule välja tunnistus, mille alusel ta võib osta endale proteesi, ilma et tal pruugiks selle eest maksta. Proteesi uendamise korral tuleb toimida samas korras.

Lõpetades käesolevat ülevaadet põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse kohta, tahaksime siinkohal veel alla kriipsutada neid nõudeid, mida tuleks silmas pidada igal põllutöölisel:

1) tuleb hoiduda vigastust tekitamast tahtlikult, sest vastasel korral langevad kõik vigastuse tagajärjed ainuüksi tööliste enda kanda, kes võib peale selle langeda veel valeandmete andmise pärast vangimaja karistuse alla kuni 6 kuuni;

2) niipea, kui on tekkinud tööõnnetus, teatada sellest aja viitmatult tööandjale või tema asemikule;

3) ravimisel täita kõiki arsti korraldusi; ei peeta neist kinni, siis võidakse jätta töölt kas täielikult või osaliselt ilma abirahast ning pensionist jne.;

4) kui tekib küsimusi kõne all oleva seaduse rakendamisel, siis pöörduda otsekohe kas kohaliku omavalitsuse, Koja büroo või Koja nõuandevõrgu poole (viimane on esitatud Teatajas nr. 1).

A. Vaigo.

Koja tegevusest

Sügise tulekul on Koja tegevus suunatud jälle oma organisatsiooni süvendamisele ja tihendamisele. Nüüd on maainimestel veidi rohkem vaba aega ja Koja liikmedki, kes suvel olid varahommikust hilisõhtuni kibedasti tööl, saavad jälle rohkem aega pühendada oma kutseülesannete jaoks. Valijasmehi, keda Koda kasutab seni usaldusmeestena, on 404. Lisaks neile on otsitud kontakti vallavolinikkudega neis piirkondades, kus puuduvad valijasmehed. Ka on Koja büroo asunud leidma usaldusmehi suuremate põllumajapidamiste tööliskonnast, kus seni polnud ei Koja liikmeid ega valijasmehi.

Et eeloleval tööhooajal Koja tööd kohtadel enam suunida, selleks on kõigile Koja liikmetele saadetud välja

lähemad tööülesanded,

milliste alustel iga Koja liige peaks aitama kaasa maatööliskonna ja väike- ja maapidajate kutsehuvide rõhutamiseks ja kaitsmiseks.

Koja juhatusel on tulnud oma viimastel koosolekutel korduvalt arutada

põllutöölise küsimusi.

Uue põllutöölise seaduse väljatöötamise kiirustamiseks esitati veelkordselt märgukirjad Sotsiaalministrile ja Põlluministrile. Samuti asuti eitavale seisukohale kavatsuse suhtes jätta põllutööle toodud poola töölisel siia ka tal-

veks, kuigi oma töölistkonnast vabaneb talvekuudel kaugelt suurem osa talutöödelt ja peab otsima endale uusi teenistusvõimalusi mujal.

Kuna Sotsiaalministeeriumis tehakse praegu eeltöid põllutöölise vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise seaduse väljatöötamiseks, siis Koja büroo on võtnud need küsimused uuesti päevakorda. Vastavad teesid, mis juba varem üldjoontes välja töötatud, kuid nüüd mitmeti täpsustatud, saadetakse veel käesoleval kuul seisukoha võtmiseks kõigile Koja liikmetele ja toimekondadele.

Väikemaapidajate osas

on Põllutööministri poolt kinnitatud Koja poolt väljatöötatud juhendid mesilaste asutamise soodustamiseks väikemaapidamistes. Nende juhendite alusel hakatakse tulevast kevadest peale andma toetusi algajatele mesinikkudele. Juhendid avaldame täielikult Teataja lähemates numbrites.

Aianduse arendamiseks

on vastavate juhendite alusel võetud Koja juhatusel poolt ergutusraha saajate kandidaatide nimekirja üle poolesaja väikemaapidaja. Viljapuude istutamistööle asuvad nad juba käesoleval sügisel. Kevadel tahab Koda jätkata premeerimist veel suurema hooga. Koja büroo on ka juba mainitud ülesande täitmiseks koostanud vastava eelarve ja esitanud selle Põllutööministeeriumile vajalike krediitide määramiseks.

Eesti Maapanga valitsemisele kuuluvad kapitalid, millistest antakse toetust põllumajandusele. Alates 1. jaan. 1938 koondatakse sinna maakapital. See puudutab ka maatöölisi, eriti aga väikemaapidajaid. Panga juhtivas organises — nõukogus — on seni põllumajandust esindanud 4 liiget Põllutöökoja poolt. Koja juhatus pidas tarvilikuks vähemalt ühe esindaja ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja poolt. Selles asjas esitati ka Põllutööministrile vastav märgukiri. Samuti taotleti esindust Põllutööministeeriumi juures asuvas puu- ja aedvilja ning marjade eksportööride nõukogus, mis on ka juba võimaldatud.

Juhatusel tuli võtta seisukohta ka

kanamunade kaubandusliku liigituse määruse kohta, mis saadeti Kojale arvamuse avaldamiseks Põllutööministeeriumi poolt. Selle määrusega kavatsetakse reguleerida siseturu munakaubandust. Eelnõu kohta märkis Koda, et kanamunade turustamiskorraldus tuleks viia läbi nii painduvalt kui vähegi võimalik. Vastasel korral tekitaks see asjatuid raskusi just väiketalunikkudele-kanapidajatele, kellel tuleks nõutada mitmesuguseid lubasid sageli võrdlemisi väikeste müügitehingute jaoks.

Koja juhatus otsustas Dada õppestipendiumi põllutöökoolides õppivate paremate õpilaste toetamiseks, kes pärit vaesematest ja lasterikkamatest maatöölise ja väikemaapidajate perekondadest.

Koja nõunik G. Abel külastas Saaremaad, kus tutvunes sealsete väikemaapidajate elu-oluga, eriti aga Torgu maakorralduspiirkonnas ettevõetud maakorraldustöödega. Ühtlasi esines ta seal kõnega üleriikliku kodukultuuri päeva puhul.

Koja abiesimees J. Post korraldab pühapäev., 26. skp., kell 4 p. l. Sauga vallas maatöölise ja väikemaapidajate koosoleku, kus valgustab üksikasjalikult Koja senist tööd ja annab ülevaate Koja sihtidest. Ettekandele järgnevad läbirääkimised. Järgmine sellesarnane koosolek kavatsetakse korraldada Vana-Karistes 3. okt. s. a.

Lõppeks on Koda tõstnud üles

suhkrutollide alandamise küsimuse.

Suhkur on esimese järgu tarbeaine, kuid niivõrd kallis, et selle vajalisel määral muretsemine käib vaesematele kodanikkudele sageli üle jõu. Hinda mõjutab eestkätt võrdlemisi kõrge toll, milline on mitmel naabermaal tunduvalt madalam. Koja büroo on asunud üksikasjaliste andmete kogumisele teiste maade suhkruhindade ja -tollide kohta ja niipea, kui need on saanud, esitatakse vastav märgukiri Majandusministeeriumile.

Koja juhatusel järgmine koosolek on esmaspäeval, 27. sept. s. a., kus tuleb arutusele muuhulgas ka küttematerjali muretsemise küsimused maatöölisele ja väikemaapidajatele.

Viljapuukoolid kontrolli alla

Vabariigi Valitsuse poolt anti 4. aug. s. a. välja Viljapuukooli saaduste kaubandusliku liigitamise määrus, mis suuresti huvitab ka väikemaapidajaid. Tähendatud määruse kohaselt võetakse viljapuukoolid alates 1. sept. 1939. a. Põllutööministeeriumi kontrolli alla ja viljapuukoolide kohta seatakse üles terve rida nõudeid.

Viljapuukoolideks loetakse kõik aia-, talu- ja muud majapidamised, kus kasvatatakse müügiks viljapuu aluseid, noori viljapuid või marjapõõsaid. Määrusele ei allu ainult need puukoolid, kus müügiks kasvatatava istutusmaterjali all olev maa-ala ei ületa 0,25 ha ja kui nendest puukoolidest ei saadeta saadusi müügile väljapoole puukooli enda majapidamist.

Kontrollile alluvate puukoolide omanikud või kasutajad peavad puukooli registreerima Põllutööministeeriumi Põllumajanduse Osakonnas. Sealjuures peavad puukoolid vastama järgmistele nõuetele: 1) olema rajatud asukohale, mis on vastav noorte puude ja põõsaste kasvunõuetele ja võimaldab terve ja väärtusliku istutusmaterjali kasvatamist; 2) neis ei tohi kasvatada müügiks noori viljapuid suurte (vanemate) puude all ega nende vahel; 3) müügiks kasvatatavate noorte viljapuude vahekaugused ei tohi olla alla 35×75 sm; aluste ja marjapõõsaste vahekaugused peavad võimaldama nende korralikku kasvu; 4) puukoolis ei tohi kasvada viljapuid ja marjapõõsaid, mis on nakatatud viljapuudele või marjapõõsastele Põllutööministri määrusega ähvardavaiks või ohukaiks tunnustatud taimehaiguste või -kahjuritite poolt, 5) puukoolil peab olema hiljemalt 1945. aastaks puukooli asukohas vääriskste saamiseks emapuude aed vähemalt kõigi nende sortidega, mida puukoolis müügiks paljundatakse. Emapuud peavad olema head viljakandjad ja terved ning vabad taimehaigustest ja -kahjuritest.

Edasi näeb määrus ette, et müügiks paljundatavate viljapuude alustena on lubatud kasutada ainult kodumaal kasvatatud haigustevabu ja külmakindlaid aluseid. Nende vääristamiseks on lubatud võtta vääriskste ainult kandvatelt ja tervetelt viljapuudelt. Erijuhtudel võib Põllumajanduse Osakonna direktor lubada müügiks paljundatavatele viljapuudele aluseid sisse tuua välismaalt. Puukoolis müügi otstarbel paljundamiseks lubatud viljapuude ja marjapõõsaste sordid määrab kindlaks Põllumajanduse Osakonna direktor Aianduse-Mesinduse Keskseitsi

poolt Põllutöökoja kaudu tehtud ettepaneku alusel.

Puukoolides müüdavad viljapuud ja marjapõõsad peavad olema sordiehtsad ja terved, tüvi, koor ja oksad rikkumata, hea ja rohkestihargnenud juurestikuga ja vastama järgmistele erinõuetele:

I v a l i k : viljapuud peavad olema rohke ja hargnenud juurestikuga, täiesti sirge, veatu ja koonilise tüvega, võraoksad ühtlaselt jaotatud, täiesti tasakaalustatud ja vastavalt sordi omadustele arenenud, võra 1—2-aastane, mitte alla 3 ühtlase kõrvalharuga ja sirge juhtoksaga. Kõrgtükiku tüvekõrguseks peab olema 180—200 sm, tüve ümbermõõt 1 m kõrgusel mullapinnast mitte alla 7 sm. Pooltüükiku tüvekõrguseks peab olema 80—100 sm ja ümbermõõt tüve keskkohalt mitte alla 5 sm. Madaltükiku tüvekõrguseks peab olema 40—60 sm ja tüve ümbermõõt tüve keskkohast mitte alla 5 sm. Kääbuspuude tüvekõrguseks peab olema 30—50 sm; kääbuspuud peavad olema vääriskstatud vastavatele kääbusalustele. Sõstraja karusmarjapõõsad peavad olema hargnenud juurestikuga, 2—3-aastased, antud sordile vastava 3—5 tugeva üheaastase haruga. Vabarnapõõsad peavad olema tugeva ja hargnenud juurestikuga ja omama vähemalt ühe üheaastase mitte alla 75 sm pika, hästi arenenud tugeva varre. Maasikataimed peavad olema noored, tugeva, pikitud ja hästi arenenud juurestikuga.

II v a l i k : viljapuud peavad olema arenenud juurestikuga, sirge ja koonilise tüvega, vähemalt 3 tasakaalustatud kõrvalharuga ja sirge juhtoksaga ning mitte vanema kui 3-aastase võraga. Tüvekõrguse suhtes peavad vastama I valiku nõuetele, kusjuures tüve ümbermõõt võib olla 1 sm peenem kui I valikus. Sõstra- ja karusmarjapõõsad peavad olema hästi juurdunud, 2—3-aastased, omama vähemalt 3 haru. Vabarnaja maasikataimed peavad olema noored, arenenud juurestikuga ja kasvujõulised. Müüdavad ja müügiks pakutavad alused, viljapuud ja marjapõõsad peavad olema vabad Põllutööministri poolt viljapuudele või marjapõõsastele ohukaiks tunnustatud taimehaigustest, -kahjuritest ja nende munadest või vastsetest.

Puukoolide saadusi, mis ei vasta eelpool ülesseatud nõuetele, on keelatud müüa ja müügiks pakkuda alates 1. septembrist 1939. a.

MAATÖÖLISTE JA VÄIKEMAAPIDAJATE ELUST

Esimese väikemaapidajate õppereisi Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja toetusel korraldas 18. juunil s.a. Vilusi väikemaapidajate ühing. Suurt huvi õppereisi vastu tõendas osavõtjate suur arv. Kaheksastkümnest soovivaaldanust pidid pooled ruumi puuduse tõttu sõidukis sõidust loobuma. Veoautoga sõideti pühapäeva varahommikul Vasulasse, tutvuneti seal kodumajanduskooli majapidamisega ja Koppa väiketalu kultuurkarjakopliga, sealt suunduti Raadi katsejaama ja ei unustatud ka Eesti rahvamuuseumi ja zooloogiamuuseumi külastamist. Tähtvere Lange väiketalus tunti praegusel kodukaunistamise ajastul suurt huvi rooside vääristamise ja pöösaspuude vastu, J. Pärna väiketalus Meeris tutvuti seakasvatusega. Läbisõidul vaadati ka Elva supelranda, peatuti Rõngus, Otepääl ja Pühajärvel. Väikemaapidajad õppereisi lõppedes olid rõõmsad ja tänulikud nähtukuuldu üle, kuna nii mõnedki neist polnud seni saanud kaugemale oma kodukülalt.

Lagedi väikemaapidajate ühingu poolt 22. augustil korraldatud õppereis äratas ümbruskonnas samuti suurt huvi. Veoautol sõideti 35 osavõtjaga Lagedilt Pillapalu asundusse, kus külastati 3—4 majapidamist, sealt siirduti Lange karusloomakasvatusse, külastati ka Jäneda põllutöökooli, Ravila aianduskooli, A. Grünthali aia- ja mesilaspidamist Vaidas. Vahepeal tehti väike puhkus Paunküla mägedes. Õhtul hilja jõuti tagasi oma kodudesse, rikastununa uute muljetega ja õppinuna nii mõndagi, mida võib kasutada hiljem oma majapidamises.

Majanduslikku toetust sellekski õppereisiks andis Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda.

Koja liige R. Allas kirjutab meile põllutöölise seisukorrast:

Vaabina ümbruskonnas oli kibedamal tööhoajal põllutöölise puudust tunda. See oli aga peamiselt tingitud talupidajate poolt maksetavatest madalatest tasudest, kuigi praegune õitseng põllumajand. peaks põllumeestele võimaldama korraliku tasu maksmist. Parema teenistustasu saamiseks siirdusid mõnedki tublid taluslased Antsla lauavabrikusse, kus maksetakse 20 senti tunnis. Sellist tasu pole ükski põllumees ka kõige töörohkemal ajal maksnud. Loomulikult inimene läheb sinna, kus tal parem on. Riigimõisad — näiteks Vana-Antsla

riigimõis — pole tööliste puuduse all kannatanud, kuna sinna võetakse tööle ka perekonnaga põllutöölisi. Tööliskorterite ehitamine ka siin ümbruses on hädavajalik. Kuigi on võimalik saada laenu töölistmajade ehitamiseks, pole ükski Vaabina taluomanik seda seni kasutanud.

Ajakirjanduses ilmunud teade kehvamate ja lasterikaste perekondade kogukonnamaksust vabastamisest tekitas siin rõõmsat elevust. Praegu rõhub maks rängalt väikemaapidajaid ja maatöölisi — 9 kr. meestel ja 7 krooni naistel ühesuguselt kogu valla kohta on raske tasuda.

Vastseliina väikemaapidajad ja perekondadega maatöölised ootavad ja loodavad abi ja vastutulekut küttematerjali saamise soodustamisel, nimelt: metsavalitsuse kaudu hinnaalandusega küttepuude müüki. Talve lähenemisega kasvab väikemaapidajate ja maatöölise murekoorem. Kohalike elanike andmetel maksab juba praegu küttepuude ruumimeeter 7—8 krooni, sellele lisandub veel vedu — kuna maatamehel pole oma hobust. Kümme krooni, puude hind, on aga üle maatöölise nädala palga.

P. J.

Toris (Pärnumaal) kasutatakse aastatöölisi väga harva ja kui — siis allealisi. Nende palk on madal — 140—150 kr. aastas. Loomulikult töötavad need noored siis ka ainult nii kaua taludes, kuni tiivad kannavad lähemasse tööstusrajooni parematesse oludesse. Enamus talusid kasutab vaid suvetöölisi ja needki on saarlased või kihnulased. Pideva teenistuse puudumisel on paljud kohalikud töölisel sunnitud otsima kestvaid ja paremapalgalist tööd Sindist, Järvakandist või Pärnus. Suvitöölisete makseti 180—240 krooni 6 kuu eest. Naistöölised said suvel 18—25 kr. kuus, talvel aga saavad 10 krooni — ja see on talvekuudel hea palk. Heinaajal olid päevapalgad meestel 2,50 ja naistel kuni 2 kr.

Kuigi tänavu Pärnumaal on küllaldaselt juhust ehitustöödeks Tori-Pärnu silla ja Sindi äsjavalminud silla juures — siiski töölistepuudust maal tunda ei olnud. Võis ju juhtuda, et kõige kibedamal heinategemise ajal mõni peremees päevapealt küllaldaselt arvul töölisi ei saanud — kuid teatud tööperioodiks leidis iga peremees, kes palka maksis, töölise.

J. S.

Tutvumisreisil Saaremaa väike- maapidamistega paistab silma saarlastes tugevalt arenenud ühistunne. Kombeks on seal väikemaapidajate juures 3—4 maja- pidamise kohta ühise hobuse pidamine. Arusaamatusi tööaja jaotusel ei teki kunagi. Isiklikud huvid on saarlaste juures enam tagaplaanil kui mandril. Tihti kuul- led — olgu see mõne kraavi või muu üld- kasuliku ettevõtte rajamisel ütlust: kuidas küla tahab! Omakasu ja isiklik paremus ja hüvang ei ole seal nii esiletükkiv. Ühis- tundest tingituna valitseb seal ka vastas- tikune usaldus ja usk teise ausasse ja õiglasse talitusviisi. Nii näiteks on mu- nade kokkuostu punkte Saaremaal õige vähe. Väikemaapidajad aga ei suuda suu- rel arvul mune Kuressaare munapunkti saata. Seepärast kogutakse munad ühis- tesse kastidesse kas omnibussi peatuskoha- ta või mõnda muusse teesõlme lähedusse, märgitakse ära, kui palju ühel või teisel kastis on munareste ja saadetakse ühiselt Kuressaarde — uskudes, et seal õiglaselt kõik arvestatakse. Iseloomustav saarlase aususele on ka väike näide reisilt. Keegi reisikaaslastest unustas oma kirjamapi ühe karjakopli aiateibasse. Hiljem seda märgates oli mehel rutt tagaotsimisega. Küüditaja-saarlane aga, nähes kogunevaid vihmapiilvi, tähendas rahulikult: „Õnn, et märkasite juba nüüd, muidu oleks mapp mitmeks päevaks vihma ligunema jäänud“.

Hirmu kaotamineku või varguse ees saar- lasel ei olnud! Seepärast vist võib Saare- maal matkates tihti leida tühje, kuid lukus- tamata talusid.

Põllu- ja heinamaad on Saaremaa väike- maapidajal samuti kui mandrilgi väikesed. Sissetulekut saadakse lehmadest, keda kor- raldamata lapimaade piirkonnas karja- tatakse ühiskarjamaal. Koorejaamade and- metel moodustavadki 1—2 lehmaga piima- toojad suurema protsendi. Kuid peamist sissetulekut saavad Saaremaa väikema- pidajad väljaspool oma majapidamist. Me- hed kalastavad või käivad mandril kraavi- ja metsatööl. Kodune majapidamine — nii karjapidamine kui ka põlluharimine — lasub enamasti naiste õlgadel. Kuigi hoo- ned ja ka põllud maapinna tõttu Saare- maal viletsad, — kivine raskelt haritav pind, — on väikemaapidajad üldiselt pare- mas seisukorras — ja seda meeste kõrval- teenistuse tõttu. Sellest tingituna vist ka puudub „seisuste vahe“ popsi ja suurta- lniku vahel. Üldiselt näitavad Saaremaa pe- remehed suuremat sallivust popside vastu, mis ilmnes ka omalajal popsiseaduse ellu- viimisel karjamaade-juurdelõigete eralda- misel.

Arvuliselt moodustavad väiketalud Saa- remaal suurema protsendi talude arvust. Rannaäärsetes külades on kakskolmandik- ku väiketalusid.

RINGVAADE

Töölis-haridustöö toimikond Eesti Haridusliidu juurde

Vabaharidustöö teostamiseks tööliskonnas kutsuti Eesti Haridusliidu juurde ellu vastav töölisharidustöö-toimikond. Viimase tegevuse rakendamiseks ning haridustöö üksikasjaliseks läbiviimiseks vajalike põhimõtete väljatöötam- iseks moodustati 4-liikmeline komisjon, mil- lest võtavad peale Eesti Haridusliidu õppetöö- sekretäri osa veel Tööliskoja, Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja ning E. Töölisühingute Keskkliidu esindajad.

Komisjon on seni pidanud mitu koosolekut, kus'on kaalutud vabaharidustöö teostamise alu- seid ja läbiviimise üksikasju.

Raadioloenguid vabaharidustöö alalt.

Alates käesoleva aasta oktoobrikuust ka- vatseb Riigi Ringhääling korraldada raa- dios sarja loenguid tähtsamate vabahari- dustööküsimuste üle. Loengute kava koos- tamiseks esitas ka Maatööliste ja Väike-

maapidajate Koda omaltpoolt teemad maa- töölis- haridustööd puudutavate küsimuste üle. Loengud peetakse võimalikult ühedel ja samadel nädalapäevadel ja kellaaegadel.

Üleriiklikud õpiringide päevad

peeti Eesti Haridusliidu korraldusel Tallin- nas 18. ja 19. sept. s. a. Päevadest võeti osa rohkearvuliselt. Teiste hulgas oli seal osavõtjaid ka Maatööliste ja Väikemaapi- dajate Koja perest. Päevadelt amutatud juhatusi ja näitlikult õpiringi koosolekut saadud kogemusi loodetakse kasutada ka õpiringide ellukutsumiseks ja selle vää- rusliku vabaharidustöö-haru viljelemiseks maatööliskonnaski, kuivõrd seda muidugi võimaldavad olud ja selle vabaharidustöö- ala uudsus Koja valijaskonnas.

Põllumajandusliku tööjõu loendus

Ühenduses käesoleval suvel teostatud majan- dusloendusega saatis Riigi Statistika Keskbüroo 37.000 talule välja küsimuslehed töötajate ja

töõjõu tarviduse kohta. Küsimuslehed tuli täita talupidajal enesel ja tagastada hiljemalt 1. juuliks s. a.

Küsimuslehes nõuti üksikasjalisi andmeid selle kohta, kui palju on käesoleval aastal talupidaja perekonda kuuluvaid isikuid ja kui suur oli palgaliste arv. Edasi nõuti teateid selle kohta, kas palgalisi oli niipalju saada, kuipalju neid vajas talu tööde edukaks läbiviimiseks. Küsimuslehes pidi talupidaja loendama ka need põhjused, miks töölisi polnud saada. Lõppeks nõuti andmeid ka tööliste korterite ja perekondade kohta.

Ankeedi tulemused on praegu Riigi Statistika Keskbüroos läbitöötamisel.

Uusi tööjõude sotsiaalkindlustuse ja tööinspektsiooni alal.

Arvestades Sotsiaalministeeriumi ülesannete paumist sotsiaalkindlustuse ala pideva laienemisega täiendati ministeeriumi koosseisu sotsiaalkindlustuse juhataja ametkohaga. Viimasele kohale nimetati senine Sotsiaalministeeriumi kantseleidirektor P. Margna. Tema ülesandeks on sotsiaalkindlustuse ala juhtimine ja korraldamine. Lähemas töökavas seisab sotsiaalkindlustuse juhatajal ka vajaliste eel tööde tegemine põllutööliste vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise seaduse väljatöötamisel.

Samal ajal täiendati ka tööinspektsiooni koosseise uute tööinspektoritega Viljandis ja Narvas.

Tööinspektorite tegevuspiirkonnad.

Põllutööliste kohta maksmapandud sotsiaalseaduste täitmise järelevalve on usaldatud tööinspektoritele. Viimaste juures asuvad ka Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alusel loodud põllutööliste õnnetuspensionide komisjonid, millistest võtavad osa ka Maatööliste ja Väike- maapidajate Koja esindajad.

Tööinspektorite asukohad ja tegevuspiirkonnad on järgmised:

Vanem tööinspektor — tegevuspiirkonnaks kogu Eesti Vabariik. Asukoht Tallinnas, Sotsiaalministeeriumis, tel. 453-51.

I jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Tallinna linn. Asukoht Tallinnas, Tatari tn. 15, tel. 435-90. Kantseleitunnid: reedeti kella 11—18, laupäeviti kella 8—13, teistel tööpäevadel 10—13. Tööinspektori kõnetunnid: reedeti kella 11—18, laupäeviti kella 10—13.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja nõunik G. Abel — asukoht Tallinnas, Pärnu mnt. 10—15.

II jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Harju-, Lääne- ja Saaremaa ühes linnade ja alevitega. Asuk. Tallinnas, Tatari tn. 15, tel. 435-90. Kantseleitunnid: igal tööpäeval kella 10—13, peale reede; reedeti kella 11—14. Tööinspektori kõnetunnid: reedeti kella 11—18. Haapsalus: Viedemanni tn. 23, tel. 55; tööinspektori kõnetunnid: iga kuu I ja III nä-

dala teisipäeval kella 12—15; Kuressaares: Kauba tn. 16, tel. 105; tööinspektori kõnetunnid: iga kuu II nädala teisipäeval kella 12—16.

Koja esindaja pensionikomisjonis on Koja liige G. Taalman — asukoht Raasikul, Haljava alevikus.

III jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Järvamaa ühes linnade ja alevitega ja Virumaal asuvad vallad: Aaspere, Avanduse, Haljala, Kalvi, Kunda-Malla, Küti, Paasvere, Pada, Palmse, Porkuni, Rakvere, Roela, Rägavere, Saksi, Salla, Sõmeru, Undla, Vao, Varrangu, Venevere, Vihula ja Vohnja ühes Virumaa selles osas asuvate linnade ja alevitega. Asukoht Rakveres, Vabaduse tän. 10, tel. 3-40, kantseleitunnid: reedeti kella 11—18, laupäeviti kella 8—12, teistel tööpäevadel kella 10—13. Tööinspektori kõnetunnid: reedeti kella 11—18, laupäeviti kella 8—12. Paides: tööinspektori kõnetunnid: iga kuu I ja III nädala teisipäeval kella 12—17.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja liige J. Tamberg — asukoht Viru-Jaagupis, Küti asund.

IV jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Pärnumaa ühes linnade ja alevitega. Asukoht Pärnus, Lootsi tn. 4, tel. 3-61; tööinspektori kõnetunnid: esmaspäeviti kella 11—18.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja liige J. Post — asukoht Pärnus, Kuressaare mnt. 46.

V jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Tartumaa ühes linnade ja alevitega. Asukoht Tartus, Suurturg 10, tel. 1-31; kantseleitunnid: esmaspäeviti kella 11—18, laupäeviti kella 8—12, teistel tööpäevadel kella 10—13. Tööinspektori kõnetunnid: esmaspäeviti 11—18, laupäeviti kella 8—12.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja liige J. Arst — asukoht Palamusal.

VI jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Valga-, Võru- ja Petserimaa ühes linnade ja alevitega. Asukoht Valgas, Lai tn. 16, tel. 145. Kantseleitunnid: esmaspäeviti kella 11—18, teistel tööpäevadel kella 10—13. Tööinspektori kõnetunnid: esmaspäeviti kl. 11—18. Võrus: Linnavalitsuse ruumes; tööinspektori kõnetunnid: iga kuu I ja III nädala neljapäeval kella 12—17. Petseris: Maavalitsuse ruumes; tööinspektori kõnetunnid: iga kuu II ja IV nädala reedel kella 12—17.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja liige R. Allas — asukoht Vaabinas.

VII jaoskonna tööinspektor — tegevuspiirkonnaks Virumaal asuvad vallad: Auvere-Joala, Erra, Iisaku, Illuka, Järve, Jõhvi, Kohtla, Kose, Maidla, Mäetaguse, Narva, Peetri, Püssi, Skarjatina, Tudulinna, Vaivara, Vasknarva ja Voka ühes Virumaa selles osas asuvate linnade ja alevitega. Asukoht Narvas, Suur tn. 17, tel. 411. Kantseleitunnid: esmaspäeviti kella 11—18, teistel tööpäevadel kella 10—13. Tööinspektori kõnetunnid: esmaspäeviti kella 11—18, reedeti kella 10—13.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja

liikme asemik A. Kolk, asukoht Vaivara val-
las, Vaivara lastekodu.

VIII jaoskonna tööinspektor — tegevuspiir-
konnaks Viljandimaa ühes linnade ja alevitega.
Asukoht Viljandis, C. R. Jakobsoni tn. 7,
tel. 288. Tööinspektori kõnetunnid teisipäeviti
kella 11—18.

Koja esindajaks pensionikomisjonis on Koja
liige M. Tapupere, asukoht Uue-Võidu val-
las, Karula talus.

Tööõnnetuste arv põllumajanduses

Statistika kuukirja viimases numbris Koja
liikme V. Maimiku poolt avaldatud kokku-
võtte järgi on 1936. a. 1. maist kuni aasta lõ-
puni põllutöölistega olnud 387 tööõnnetust,
neist meestel 221 ja naistöölistel 166. Üksikute
kuude järgi on õnnetusjuhtumeid olnud kõige
rohkem juulis — 98, sellele järgnevad august —
77 õnnetusjuhtumiga ja juuni — 57 õnnetusega.
Peamiste tööõnnetuste põhjustena esinevad
käsitööriistad — kirved, vikatid, hargid, sirbid
jne, siis loomad, tööliste komistamine ja tõu-
ked mitmesuguste esemete vastu, kukkumine
jne. Neile järgnevad põllutöömasinad. Üle
poole tööõnnetustest on tabanud käsi ja jalgu.
Õnneks on suur osa vigastusi lõppenud ilma
raskemate tagajärgedeta. Nii on umbes kolm-
veerand kõigist juhtudest toonud kaasa ainult
ajutise tööjukaotuse. Jääva, kuid osalise töö-
võimekaotusega on lõppenud meestel 21,2%
tööõnnetustest, naistel aga ainult 9,6%. Vigas-
tatutest on õnnetuse tagajärjel surnud 3 mees-
ja 2 naistöölist.

Riigi poolt on seni kulutatud põllutööliste
kindlustamiseks seoses 1936. a. õnnetusjuhtu-
mitega summe järgmiselt: ravimiseks 7070 kr.,
abirahadeks 4543 kr., pensionideks 2223 kr. ja
matusekuludeks ning muudeks kuludeks 244
krooni, kokku ümmarguselt 14.080 krooni.

Haigekassategelaste päev

peeti 18. ja 19. sept. s. a. Tallinnas, Töölis-
koja ruumides. Päevakorras seisis terve
rida haigekassategelastele tähtsaid küsi-
musi. Eriti puudutati referaatides sot-
siaalkindlustuse, tööliste tervishoiu, töö-
õnnetuse, sanatooriumide ja puhkekodude
küsimusi.

Lasteabi küsimus.

Lahendamist ootab laste abiraha maks-
mise küsimus. Viimane on eriti päevakorrale
tõusnud koos „tühjade hällidega“. Selle küsi-
muse kohta on seisukohta võtnud ka Maatöö-
liste ja Väikemaapidajate Koda, kes tunnistas
laste abiraha maksmise õigusta-
tuks ja hädavajaliseks kõigile
põllutöölistele. Vastavate märgukirja-
dega taotleti lasteabiraha maksmist ka riigi-
mõisade töölistele. Neile esitistele vastasid nii
Riigimõisade valitsus kui Haridusministeeriumi
Koolide põllumajapidamise amet, et nad tun-
nistavad küll lasteabiraha vajalikkust, kuid

summade puudusel ei saa nad seda viia läbi
majapidamiste kulus.

Senisest suuremal määral on kavatsus panna
rõhku ka lasterikaste perekondade
abistamisele. Selleks pöördus Sotsiaal-
ministeerium vastava ringkirjaga kõigi linna-
alevi- ja ajutiste maavalitsuste poole ja palus
omavalitsusi hakata lasterikaste perekondade
eest hoolitsemisele suuremat rõhku panema. Et
seda teha edukamalt, selleks pidi iga omavalit-
sus koostama täpse ülevaate kõikidest tema
administratiivpiirides elavatest lasterikastest
perekondadest, kelle aineine seisukord tekitab
raskusi laste kasvatamisel. Saadud vastuste
alusel koostab Sotsiaalministeerium üleriikliku
kokkuvõtte. Ka Koja büroo kogus Koja liik-
mete kaudu üksikasjalisi andmeid lasterikaste
maatööliste ja väikemaapidajate perekondade
kohta. Samuti koguti vastava ankeediga and-
meid kõigi suurmaapidamistes töötavate põllu-
tööliste perekondade suuruse kohta. Tehtud
kokkuvõtete alusel tahab Koda tõusetada sügi-
sel lasteabiraha maksmise küsimuse põllutöö-
listele täies ulatuses. Kuidas see küsimus on
lahendatud teistes riikides, selle kohta on pöö-
ratud andmete saamiseks Rahvusvahelise töö-
büroo poole.

Töölaagrid.

Valitsusasutistes on välja töötatud kerja-
mise ja tööpõlgamise vastu võit-
lemise seaduse eelnõu, mis näeb ette
töölaagreid neile, kes kerjavad, elavad hulkuri-
elu ja ei täida perekondlikke kohustusi ning ei
tasu riigi- ja omavalitsusemaks. Sääraste
isikute kohta kogus Sotsiaalministeerium ka
omavalitsuste kaudu üksikasjalisi andmeid.
Vastustest selgus, et töölaagri kandidaate kogu-
nes väga paljudes kogukondades isegi sadu,
kuna teistes oli neid vaid mõni üksik. Nähta-
vasti oli arvude sellise suure erinevuse üheks
põhjuseks kahtlemata ka omavalitsuste aga-
rus ja ministeeriumi eeskirjade liig tugev tõl-
gendamine.

Tulemas rahvaülikoolide päevad.

Rahvaülikoolidel on suur töö seljataga
Skandinaavia riikides ja Soomeski. Eriti
tõhusaid tulemusi on nad saavutanud töö-
lisharidustöö alal. Meilgi on nende senine
tegevus kandnud hääd vilja, kuigi neil on
tulnud võidelda paljude raskustega, ees-
kätt küll majandusliku kitsikusega. Et rah-
vaülikoolide osatähtsust veelkord rõhu-
tada, selleks kutsus Eesti Haridusliit hil-
juti kokku laiema nõupidamise, kus peeti
tarvilikuks rahvaülikoolide-päeva korralda-
mine veel käesoleval sügisel. Selle kavat-
suse teostamiseks moodustati toimkond.
Ühtlasi pöördus Haridusliit vastava üles-
kutsega mitmesuguste asutiste ja kutseko-
dade poole, paludes neid ka omaltpoolt
kaasa aidata selleks, et rahvaülikoolide ma-
janduslik olukord leiaks kindlustamist.

Kutseharidusliikude õppeasutiste seadus

Riigivanema dekreediga pandi maksma uus kutseharidusliikude õppeasutiste seadus, mille korraldab ümber põllumajandusliku, tehnilise ja tööstusliku, majandusliku ja kodumajandusliku kutsehariduse ala.

Õppeasutiste laadi ja ülesannete järgi põllumajanduslikud õppeasutised jagunevad mitmesse liiki, nagu põllunduskoolideks, aianduskoolideks, põllunduse-erikoolideks, põllundusliikudeks rahvakoolideks, õppetallunditeks ja kursusteks. Põllunduserikoolide hulka omakorda kuuluvad piimandus-, karjandus-, kontroll-assistentide, tööjuhatajate, põllutöö-, maaparandus- j. m. koolid.

Õppetallundid luuakse põllunduse ja aianduse alal kooli poolt nõutava praktika sooritamiseks kas enne või pärast õppeaja lõpetamist.

Põllundusliku rahvakooli ülesandeks on täiendava põllumajandusliku kutsehariduse andmine põllumajanduse alal tegutsevatele isikutele. Neid koole võib asutada õppeaja kestvusega üks või kaks aastat. Rahvakoolid on mõeldud eeskätt õppinud põllutöölise ettevalmistamiseks.

Kõne all oleva seaduse kohta esitas Koda Haridusministeeriumile kaks pikemat märgukirja. Peale selle käisid Koja sekretär-eriteadlane ja nõunik põllumajandusliikude koolide peainspektori jutul, esitades oma seisukohad veel suuliselt. Koda pidas eriti tähtsaks, et kutsehariduse ümberkorraldamisel antaks väärkas koht õppinud põllutöölise ja väikemaapidajate ettevalmistamisele. Pidevalt arenev põllumajanduslik tehnika nõuab tööliselt ikka suuremaid eelteadmisi. Seda suudab paremini anda vastav kool. Viimastesse siirdumist tuleks õhutada mitmesuguste stipendiumite ja soodustuste andmise teel nii koolitöö ajal kui ka pärast selle lõppu.

Väikemaapidajatele vastava erihariduse andmiseks rõhutas Koda väikemaapidajate erikooli asutamist Taani j. t. maade „husmandkoolide“ eeskujul. Selle erikooli juures peaks olema eeskujulik õppeväiketallund, kust võiksid võtta eeskujutegelikud väikemaapidajad. Praegused põllutöökoolid seda otstarvet täiel määral ei suuda täita, kuna nende majapidamised on suured ja peamiselt endised mõisasüdamed.

Koja seisukohad on ministeeriumi poolt leidnud vajalise tähelepanu nii seaduse väljatöötamisel kui ka kutsekoolide võrgu kujundamisel.

Õppinud põllutöölise ettevalmistamise võimalusi laiendatakse tunduvalt uute lühiajaliste koolide juurdeasutamise teel. Tõsiselt on kõne all ka väikemaapidajate erikooli ja mustertalu asutamise küsimus.

Tõukanade ostmiseks antakse toetust.

Eesti Linnukasvatajate Selts avab käesoleval sügisel 35 tõulinnu-punkti, neist Saaremaal 10, Läänemaal 15 ja Petserimaal 10. Igale tõulinnupidajale antakse tasuta üks kukk ja 4 kana. Tõulinnupunktid asutatakse neisse majapidamistesse, kus on eeldusi korraliku kanapidamise loomiseks. Tähtendatud punkti ülesandeks on ümbruskonna kanade verevärskendamine. Peale selle jagatakse mainitud seltsi kaudu põllupidajatele 1500 tõukukke hinnaga 50 senti tükk. Ka kanade sugulavade on võimalik muretseda sugukukki, kusjuures I ja II järgu sugulavade ostetud kukkede eest antakse toetust 2,50 kr. iga kuke kohta ja III järgu sugulavast ostetud kuke eest 2 kr. Tähtendatud toetus antakse välja sugulava pidajate kaudu, mille tõttu pole ostjal selle hankimiseks tarvis näha mingit vaeva. Väikemaapidajatel, kes huvitatud eeltähtendatud toetustest, tuleks lähemate järelepärimistega pöörduda Eesti Linnukasvatajate Seltsi poole Tallinnas, Pikk tän. 40.

Pomoloogia komisjoni poolt soovitatud viljapuude sortid.

Väikemaapidamistes puuviljaaedade asutamise soodustamise juhendite alusel otustas Pomoloogia komisjon pidada ergutusraha andmist soovitavaks järgmiste viljapuude sortide istutamisel:

1) Õunapuud: Croncels'i sügisõun, Liivimaa borsdorfi õun, Liivimaa kuldrenett, Tartu roosõun ja kääbuspuudest (aluseks IX): Akero ja Nietšneri maasikaõun;

2) Pirnipuud (tüvipuud): Tervishoiu nõunik, Clapp'i lemmik, Metsanauding;

3) Ploomipuud (alus: juuliploom): Emma Leppermann, Kuninganna Viktooria, Tsaar;

4) Hapukirsipuud: Ostheimi veiksel, Kentkirss, Säiliseveiksel.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Kojal on võimalik tulevikus anda toetusi noorte viljapuude istutamisel vaid neile väikemaapidajatele, kes peavad kinni neist Pomoloogia komisjoni poolt soovitatud viljapuude sortidest.

Uudiseid mesinduse alal.

Eesti Aianduse-Mesinduse Keskse seltsi juures asuv mesinduse seksioon otsustas

omal viimasel koosolekul teostada põhjamaade tumemesilase ning Sklenari „Nr. 47“ ja ta aretiste levitamist, kuna „alpina“ ja „hallmäe“ tõu levitamise soovitati olla tagasihoidlikum. Tarude küsimust arutades jäädi eesti taru juurde, kusjuures peeti võimalikuks vajaduse korral selle nõuete kohast parandamist. Mesinduse tarberii-stade standartimiseks valiti komisjon ja mesilaste karjamaa küsimuse paremaks lahendamiseks otsustati vastavate äride abil korraldada meetaimede seemnete vahetat-litust.

Põllutööriistade kontrolli määrus

Välismaalt müügiks sisseveetavad ja sisemaal valmistatud põllutöömasinad, riistad ja nende osad alluvad Põllutööministeeriumi kontrollile. Selle läbiviimiseks on nüüd Põllutööministri poolt antud põllumajandusmasinate ja riistade kontrolli määrus, mille järele kontrolli teostavad ministeeriumi töö-jõud, ministeeriumile alluvad katseasutised j. t. Kontrollkomisjon koosneb: Põllutööministeeriumi, Insenerikoja, Põllutöökoja ja Kaubandus-Tööstuskoja esindajatest. Kontrolli tulemuste üle koostatakse protokoll.

Telliskivide hinnad

on Vabariigi Valitsuse poolt määratud põl-lumajapidamiste jaoks järgmiselt: vabriku õuel — 2,5 senti kivilt, ühes kohaleveoga raudteel, kuid mitte kaugemale kui 100 kilomeetrit vabrikust — 3 senti kivilt ja üle 100 km kaugusel — 2,5 senti, millele arvatakse juurde veoraha raudtee täie tariifi järgi.

Eesti Väikemaapidajate Keskliidu postiaadress

on Tallinn, Suur Karja tn. 8, kuna puu- ja aedvilja ladu asub Uus tn. 37, tel. 442-32.

Sidol parim
puhastusaine
metallile ja klaasile

VÄLISMAILT

SOOMEST.

Soome Väikemaapidajate Liidu töökava üheks tähtsamaks osaks on õppereisid. Korraldatakse nii pikemaid õppereise — teistesse maakondadesse, naabervaldadesse, põllutöökoollidesse, katsejaamadesse, kui ka lühemaid retki, millede sihiks on sageli naaberkülade väikemaapidajate külastamine. Milleks sõitagi peni-koormate taha, kui õppida ja näha on nii mõndagi naabrit: ühel on eeskujulik viljapuu-aid, teisel — juurviljaaed, kolmandal — korralik mesindus, neljandal — kanakasvatuse jne. Ei tarvitse ju olla ühel väiketalul kõik eeskujulik — peaasi, kui on leidnud õige ja otstarbekohase majandamisviisi. Sellised küla-retked on eriti eelistatavad sellepärast, et nõuavad vähe aega ja kulu. Pealegi samades oludes hästi majandatud väiketalundist võib õppida enam kui eemal asuvalt, millel on teistsugused eeltingimused. Üksteiselt õppides arendatakse heanaaberlikku vahekorda ja ühtekuuluvuse tunnet.

1936. a. korraldas Väikemaapidajate Liit Soomes 66 õppereisi, mis kestsid kokku 91 päeva. Osa võttis neist 1532 isikut. Kulud iga õppereisist osavõtja kohta olid eesti rahas umbes 1 kroon. Külastati 593 kohta, kaasa arvatud ka põllumajanduslikud näitused. Ühenduses õppereisidega peeti 193 loengut. Pikemad õppereisid olid 1—3-päevased. Küla-retki korraldati lugematul arvul kohapealsete väikemaapidajate ühingute eestvõttel või omal algatusel.

Valla- ja külateede korrashoiuks ja ehitamiseks antava riikliku abi seadus, mis käesoleval kevadel võeti vastu Soome eduskunta (parlamendi) poolt, puudutab väga lähedalt väikemaapidajaid.

Seaduse järgi antakse vallateede korrashoiuks erilisest fondist abi kuni 30% kuludest, eriti raskete teeludega kohtadel aga kuni 40%, liikumisrohketel teedel tõuseb see aga veel 15% võrra. Külateedel on see abi 30—40% kulu-dest, olenedes teeludest. Riiklik abi on aga veel suurem, arvestades korrashoitava tee kasutamise elavusega või kui tee korrashoidjate arv võrreldes tee pikkusega on väike või tee korrashoiukohuslaste varanduslik seis kehv.

Seaduse alla kuuluvate teede pikkus on kokku 27.000 kilomeetrit. Abistamisfondi suurus viis miljonit Soome marka (umbes 40 miljonit senti).

Soome Väikemaapidajate Liit pidas tänavu suvel oma esindajatekogu koosolekut, mis kütsutakse kokku iga kahe aasta tagant. Avakõnes tähendas Liidu esimees, et väikemaapidajad on suuremalt jaolt endised rentnikud ja maatamehed, kellede majanduslik ja ühiskondlik seisukord jättis palju soovida. See rahvaosa, mis varemalt peaaegu hoopiski või väga piiratud määral on saanud võtta osa põllumajanduslikust arendamistööst,

on loomulikult sellisel tasemel, et ta ei suuda teha oma tööd tagajärjekalt ilma nõuandeta ja juhtimiseta. Riigivõim on kohustatud siin andma abi nõuande- ja korraldustöödeks. Oma kõnes konstateeris Liidu esimees, et väikemaapidajad on riikliku toetuse suhtes olnud siiski vaeslapse osas. Väikemaapidajate Liit on saanud riiklikku toetust ja see on kasvanud töö suurenedes. Kuid see abiraha ei ole mitte üksi kogusummas, vaid ka suhteliselt liiga väike, kui võrrelda seda põllumaajanduslike määratud toetussummadega. Põllumaajanduse seltsid ja muud vastavad organisatsioonid said 1935. a. kokku riiklikku abi 14.411.000 marka. Väikemaapidajate Liidu abiraha summa ulatus 826.500 margale.

Riikliku toetusega sooritati väikemaapidamiste majandusvõistlusi, põllumajanduse tasuvuse uurimisi, asundus-nõuannet, uudismaade harimise premeerimist, koduloomade toitmise jälgimist ja muud põllumajanduslikku nõuannet.

PRANTSUSMAAL

kuulub välistööjõu sissetoomise ja kasutamise küsimus nii põllumajanduses kui ka tööstuses Tööministri otsustamisele.

Arvestades tööandjate kestvaid hädaldamisi tööjõupuuduse üle põllumajanduses, võeti see küsimus arutusele Senatis. Tööminister, esitades terve rea välistööliste sissetoomist ja kasutamist reguleerivaid määrusi, tähendas, et Prantsusmaal valitsevast tööpuudusest hoolimata ei ole kunagi absoluutselt keelatud põllutööliste sissetoomist teatud hooaegadeks. Siiski peab välistööliste hooaegne kasutamine jääma ajutiseks nähteks, välistööliste tuleb vaadata kui täiendavale tööjõule ja nemad ei tohi tekitada võistlust prantsuse töölistega ega suurendada tööpuudust. Kohalikkudele tööinspektoritele, kelle järelevalvele kuuluvad ka põllutööle ja tööstustesse sissetoodud välistööliised, anti Tööministri poolt terve rida juhtnööre. Tööministri määruste kohaselt võib küll teatud hooajatööde tarvis tuua sisse välistöölisi, kuid see ei tohi sündida kohalikkude tööliste palkade allasurumiseks. Välistööliised peavad ühtlasi olema kvalifitseeritud põllutööliised ning neid ei tohi paigutada piirkondadesse, kus leidub küllaldaselt oma töölisi. Tööandjad peavad aegsalt registreerima nende poolt vajatavat tööliste arvu Tööministri vastavas osakonnas, milline siis omavalitsusametite ja kohalike põllutööliste organisatsioonide kaudu kontrollib kohapealset tööturu seisukorda, palga- ja muid töötingimusi ning muretseb andmeid, millistele töödele eriti välistöölisi vajatakse. Ühtlasi peab tööinspektor uurima järele, kas pole võimalik teise maa-konna tööliste ümberpaigutamisega rahuldada välistöölisi nõudjaid tööandjaid. Imneb aga, et välistöölisi nõudev tööandja on põhjendamatult lõpetanud lepingu kodumaa töölistega, soovides asendada neid välistööjõuga — peab

tööinspektor sellest otsekohe teatama valitsusametitele. Sellistele tööandjatele ei anta luba välistööliste sissetoomiseks.

NORRA

parlamendi tööerakondade poolt moodustatud Põllumajanduslik Komitee tegi ettepaneku võtta vastu määrus, millega reguleeritakse põllumajanduslikku palgaküsimust; ühtlasi välja anda töökaitse määrus, mis sisaldaks neid põllumajanduslike tööalasid, millised veel ei allu maksvale Töökaitse Aktile. Parlament määras erikrediidi küsimuse põhjalikuks uurimiseks ja põllumajanduses maksetavate palkade, töö- ja palgatingimustega tutvunemiseks. Ka Norra Põllumaajanduse Liit esines parlamendile samasuguse ettepanekuga. Ettepaneku tegijad toonitavad, et põllumajanduses maksetavad palgad peaksid suurenema ühel ajal põllumajanduse seisukorra paranemisega. Tööandjate ja tööliste vahel korra parandamiseks on ainuke võimalus palkade tõstmine ja nende kooskõlastamine põllumajanduslike produktide hindadega.

TSEHHOSLOVAKKIAST.

Rahvusvahelise tööbüroo algatusel selgitati üksikasjaliselt maaelanikkude linnadesse siirdumise küsimust. Selleks teostas Tööbüroo põllumajanduse toimkonna juhataja Bülov, kes hiljuti viibis ka Eestis, kohapeale pikema uurimisreisi. Selle tulemused on võetud kokku Tööbüroo toimetistes, kus antud põhjalik ülevaade sotsiaalsetest vahetõrgetest Tšehhoslovakkia põllumajanduses ja neist põhjustest ning teguritest, mis soodustavad linnade kasvu maa arvel. Sealgi on tõmbejõududeks, mis meelitavad maatöölisi tööstusse, kõrgem palk, lühem tööpäev, linnaelu võlu jne. Eriti süvendas linnasiirdumist viimane majanduskriis, mis raskesti rõhus just põllumajandust, kuigi tehti kõik, et maatöölise olukorda parandada ja seda ühtlustada tööstustöölisega. Riik on võtnud kõik abinõud tarvitusele tööjõu säilitamiseks maal, kasutades selleks sisekolonisatsiooni, põllumajanduse mehhaniseerimist jne. Siinjuures väärub ka märkimist, et Tšehhoslovakkias on maatööliste sotsiaalkindlustuse küsimused lahendatud kõigiti eeskujulikult. Juba 1919. a. allutati maa- ja metsatöölised sunduslikule haiguskindlustusele. Samuti on korraldatud töövoimetuse ja vanaduse kindlustus.

TOETAGE TEATAJAT KAASTÖÖGA!

Saatke ülevaateid maatööliste ja väikemaapidajate olukorrast kohtadel! Kirjutage küsimustest, mis seisavad südamel igal maatöölisel ja väikemaapidajal. Kaastöö tuleks saata ära hiljemalt iga kuu 15. päevaks, sest Teataja ilmub alati kuu viimasel nädalal.

NÕUANDE NURK

KÜSIMUS:

Olen teeninud põllutöölisena maaomavalitsusele kuuluvas põllumajapidamises 1918. a. algusest peale kuni möödunud aastani. Üldse olen olnud mõisatööliseks vahetpidamata 35 aastat. Töö juures 1922. a. ja 1926. a. juhtunud õnnetuste ja vanaduse läbi olen muutunud nüüd töövõimetuks, mispärast mind enam mõisa tööle ei võeta. Kas on mul võimalik saada vanadustoetust või pensioni?

VASTUS:

Põllutöölistel on võimalik seaduses ettenähtud juhtudel saada pensioni Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alusel. See seadus haarab kõiki põllumajanduses töötavaid palgalisi isikuid, vahettegemata selle järgi, kas tööline töötab eratööandja juures või omavalitsuse majapidamises. Kuna aga nimetatud seadus hakkas maksma alles 1. mail 1936. a., vigastused töö juures aga tekkisid varem, siis ei saa selle seaduse eeskirju kohaldada käesoleval korral. Samuti ei saa siin nõuda vanadustoetust (pension) Riigimõisade töölisele ja nende perekonnaliikmetele arstiabi ja töövõimetuse ning vanaduse korral toetuse andmise määruse (RT 55 — 1934) põhjal, kuna see ei käi omavalitsuse põllumajapidamiste kohta. Lõppeks ei saa tulla kõne alla ka enne 1. maid 1936. a. põllutöölise kohta kehtinud Tööstusliku töö seaduse 7. peatükk, mille järgi majapidamise omanikud on kohustatud maksma pensioni neile põllutöölisele, vaatamata soo ja vanaduse peale, kes tööde juures või nende tagajärjel saanud

kehaosade vigastuste tõttu on kaotanud tööjõu, kuna pensioni nõudmiseks ettenähtud tähtajad on möödunud. Seega jääb üle vaid pööruda kogukonna poole hoolekandelise abi saamiseks.

KÜSIMUS:

Olen väikemaapidaja, kelle koht eraldatud kogukonna-, asutuste ja erarendimaade korraldamise seaduse alusel. Kas on mul võimalik saada ehituslaenu elamu valmishitamiseks?

VASTUS:

Laenu on võimalik saada Eesti Maapangast, milleks viimase juurde on loodud vastav fond maale elukorterite ja põllumajandusliikude hoonete ehitamiseks. Pank annab kogukonna-, asutuste ja erarendimaade korraldamise seaduse alusel eraldatud väikekohtade kasutajatele mainitud laenu vaid siis, kui laenu kindlustuseks panditud koht on juba eraldatud ja kinnistatud omaniku nimele. Laenu antakse puuhoonete püstitamiseks kuni 60% ja tulekindlast ehitusmaterjalist hoonete ehitamiseks kuni 80% ulatuses ehituskuludest. Kuna aga Eesti Maapank annab laenu ainult neist summadest, mis laekuvad varem väljaantud laenude tagasimaksudest, siis võib pank vastavaid laenupalveid praegu kahjuks rahuldada väga piiratud ulatuses.

Koja liikmetel, liikmeasemikkudel ja valijameestel tuleb teatada oma elukoha muutusest Koja büroole ajaviitmatult, et tagada Koja poolt saadetava kirjavahetuse õigeaegset kättesaamist.

ILMUB KORD KUUS

TELLIMISHIND: Käesoleva aasta augustikuust kuni detsembrini (5 numbri eest) 60 senti. Üksiknumber 15 senti

Toimetuse ja talituse: Tallinnas, Pärnu maantee 10-15, telefon 462-15, avatud igal tööpäeval kella 8—3 p. l.

KUULUTUSTE HIND: 1 lhk. kr. 30.—, ½ lhk. kr. 15.—, ¼ lhk. kr. 7.50, 1/8 lhk. kr. 3.75

Väljaandja: Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda

Vastutav toimetaja Gustav Abel

Tegevtoimetaja August Vaigo

EESTI VÄIKEMAAPIDAJATE KESKLIIT

Tallinn, Uus t. 37, tel. 442-32

Ostame piiramata arvul kõrgekvaliteedilisi taliõunu, pähkleid ja mett